

Valgt blev: *Teichert, Andreas Hansen, Lysholt Hansen, Poul Hansen* (Kalundborg), *Poul Hansen* (Grenaa), *Horn, Per Hækkerup, Frode Jakobsen, Jørgen Gram, From, Heick, Kr. Juul, Krogh, Bøgholm, Clausen* (Olufskjær), *Ole Bjørn Kraft* og *Jørgen Jørgensen* (Lejre).

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om Danmarks godkendelse af Forbundsrepublikken Tysklands tiltrædelse af Den nordatlantiske Traktat.

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 1669; fremsættelsen findes i tidenden sp. 3153).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 3 og 4 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om folkeafstemning om Danmarks tiltrædelse af konventionen om Vesttysklands genoprustning og optagelse i NATO. [Af Jørgen Jørgensen (Lejre) m. fl.].

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1513; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2728).

Første behandling af forslag til beslutning af folketinget angående foretagelse af folkeafstemning. [Af Oluf Pedersen].

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 711; fremsættelsen findes i tidende sp. 1833).

Sagerne sattes til forhandling.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Jeg skal overfor de to forslag om folkeafstemning, som er fremsat, dels af det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) og dels af det ærede medlem hr. Oluf Pedersen, sige, at regeringen anser det for urigtigt at vedtage disse forslag og vil anbefale tinget at forkaste dem. Jeg mener ikke, det er nødvendigt for mig her i indledningen at gå ind på en nærmere begrundelse af et standpunkt, som har været genstand for så megen diskussion i offentligheden. Jeg forbeholder

mig i min replik senere på dagen at vende tilbage til spørgsmålet. Jeg ønsker her i indledningen kun at sige, at regeringen mener, det er forkert at vedtage disse to forslag og vil indstille dem til forkastelse.

Poul Hansen (Kalundborg): På mit partis vegne kan jeg give tilslutning til det foreliggende forslag til folketingsbeslutning om Danmarks godkendelse af Forbundsrepublikken Tysklands tiltrædelse af Den nordatlantiske Traktat og til de synspunkter, hvormed den højtærede stats- og udenrigsminister i sin fremsættelsestale den 25. marts begrundede forslaget.

Vi har jo her at gøre med et problemkompleks, populært sammenfattet i slagordet Vesttysklands genoprustning, som gentagne gange har været til behandling her i folketinget, og som vi også har taget positiv stilling til tidligere, nemlig principielt i februar 1951 og konkret overfor den i London i oktober i fjor aftalte ordning ved debatten her i tinget den 19. oktober 1954. Det er altså ingen ny sag. Synspunkterne for og imod er udførligt blevet drøftet, og idet jeg yderligere kan henvide til stats- og udenrigsministerens fremsættelsestale den 25. marts, finder jeg for mit vedkommende kun anledning til at føje nogle forholdsvis korte bemærkninger til det, der allerede tidligere er fremført fra vor side.

Der kan ikke klages over, at der ikke har været god tid til overvejelse af denne sag. I princippet har den foreligget for os i mere end fire år. Den endelige ordning, der nu er tale om, har foreligget til drøftelse siden oktober, og der har da også fundet en livlig offentlig debat sted. Hvis man kunne tælle op, hvad der er skrevet og sagt herom i disse måneder siden oktober, er det nok muligt, at det, der er sagt imod Vesttysklands genbevæbning og optagelse i NATO, ville fylde mest; men jeg tror, man ville narre sig selv, hvis man tog dette som udtryk for den overvejende stemning i befolkningen. Jeg har i hvert fald for mit vedkommende som helhed et andet indtryk fra de møder, jeg har deltaget i ude omkring i denne periode, og jeg ved, at det samme gælder mine partifæller i denne sal. Det er vel også nok sådan, at de kredse i befolkningen, som er enige med folketingsflertallet, ikke har følt samme foranledning til at gøre sig gældende

[Poul Hansen (Kalundborg).]

i debatten som dem, der ikke deler folketingsflertallets opfattelse.

Der er som nævnt ingen grund til for mig at gå ind på alle de argumenter, der anføres mod en godkendelse af Parisaftalerne, men et par af de synspunkter, der anlægges, vil jeg dog gerne gøre et par korte bemærkninger om.

Man påstår bl. a., at et genbevæbnet Tyskland vil være en fare for freden i Europa, og som begrundelse henviser man til, at Tyskland flere gange i tidens løb har vendt sig aggressivt mod sine naboer. Det er jo klart, at vi ikke uden videre kan viske disse erfaringer bort af historiens tavle; men jeg synes alligevel, at man i for høj grad tænker ud fra fortidens forudsætninger og ikke ud fra de forudsætninger, der foreligger i dag. For det første er der jo tale om et Tyskland, der nu, såvidt vi kan skønne, ærligt tilstræber at udbygge en demokratisk livsform. Dernæst er der tilvejebragt en garanti- og kontrolordning, som i sig selv må tilmåles stor værdi. Men endelig kan der også efter min mening peges på to forhold, som gør det berettiget at modtage denne kontrolordning med endnu større tillid.

Det ene er de ændrede magtforhold i verden, en udenrigspolitisk situation, som er helt forskellig fra noget, der tidligere har foreligget. Hvorledes skulle et halveret Tyskland under disse omstændigheder kunne tænke på en aggression, som den vestlige verden samlet ville vende sig imod? Det andet forhold er de nye frygtelige ødelæggelsesvåben, atombomber og brintbomber, og hvad det hedder altsammen. Også disse våbens eksistens gør det efter min mening utænkeligt, at der skulle kunne true nogen virkelig fare fra et genbevæbnet Vesttyskland.

Det er da også netop denne udvikling i våbentechnikken, som fra visse sider på en anden måde anføres imod tysk genbevæbning. Man hævder, at de nye våben vil gøre de hidtil kendte forsvarsstyrker, navnlig landtropperne, overflødige, og at det derfor vil være uden betydning at drage Vesttyskland ind i det vestlige forsvarssamarbejde. Som bekendt er der overvejelser i gang indenfor Atlantpagtsamarbejdet vedrørende de nye våbens indfyldelse på forsvarets fremtidige sammensætning og organisation, men såvidt jeg har kunnet følge med i den

offentlige diskussion, har ingen ansvarlig myndighed hidtil turdet drage den slutning, at man kunne afskaffe de såkaldte konventionelle våben; og fremfor alt er der intet tegn til, at man øst for jerntæppet har draget denne slutning. Derfor tror jeg stadig, at man må tillægge Vesttysklands deltagelse i forsvarssamarbejdet militær betydning.

Hertil kommer det politiske synspunkt, som også den højtærede stats- og udenrigsminister gav en så fremtrædende plads i sin fremsættelsestale, at viger man nu tilbage i det vestlige samarbejde, sker der nu brud på solidariteten, kan det jo opmuntre Sovjetunionen til uforsonlighed og til at skærpe sin holdning. Det må man dog have lært af erfaringerne fra 30'erne. Jeg tror, at den højtærede stats- og udenrigsminister i denne henseende sagde noget centralt og afgørende med denne ene sætning:

„Vesten kan ikke regne med at opnå nogen imødekommenhed ved at vise svaghed eller indbyrdes uenighed.“

Vi har her en betragtning, som taler meget stærkt for, at Parisaftalerne gennemføres som planlagt, og det er da også den linie, man har fulgt i de andre Atlantpagtlande, hvoraf de fleste har vedtaget at godkende aftalerne, ligesom det også er sket i den tyske forbundsrepublik. Det er overflødigt at gentage det, men jeg vil alligevel gøre det: ved denne udvidelse af Atlantpagtsamarbejdet har vi, som ved indgåelsen af selve dette samarbejde, udelukkende til formål at styrke freden i verden og at tilvejebringe et ligeligt grundlag for forhandlinger mellem øst og vest og dermed for den afspænding, som vi jo alle længes efter.

Må jeg et øjeblik vende tilbage til påstanden om den fare, der skulle true fra Vesttyskland.

Jeg kan ikke lade være med at undre mig over, at de samme kredse, som har fundet det nødvendigt at rejse en kampagne herom, og som så stærkt giver udtryk for deres mistillid til det vesttyske demokrati, ikke på noget tidspunkt har fundet det nødvendigt at rejse en tilsvarende kampagne mod den faktiske oprustning i Østtyskland og mod dette områdes tilslutning til østblokken. Jeg kan ikke forstå, at det skal være galt at udbygge samarbejdet i vest, når man dog uden alvorlig indsigelse har set samarbejdet i øst udbygget så fast,

[Poul Hansen (Kalundborg).]

som det er. Må jeg føje til, for at undgå misforståelse, at min undren ikke gælder kommunisternes stilling. Kommunisterne vil jo ikke være tilfreds, før det folkedemokratiske paradys har bredt sig over hele jordkloden, og før adgangen til at bære våben alene er forbeholdt deres meningsfæller.

Jeg skal så gøre nogle bemærkninger til forslagene om at gøre godkendelsen af Parisaftalerne til genstand for en folkeafstemning. Den højtærede stats- og udenrigsminister har allerede udtalt sig imod disse forslag, og socialdemokratiet er naturligvis ganske enig med ministeren heri.

For nogen tid siden var det ærede medlem hr. Aksel Larsen så venlig i folketingets spørgetid at fremdrage, hvad jeg havde sagt til et dagblad om dette folkeafstemnings-spørgsmål. Han gav det udseende af, at jeg skulle have ment, at der i grundloven ligefrem var et forbud mod at holde en sådan folkeafstemning. Det mener jeg ikke; men i den grundlovsparagraf, der giver et mindretal adgang til at kræve folkeafstemning om vedtagne love, undtages udtrykkeligt bl. a. love, som vedrører traktater med udlandet. Det kan jeg kun se som en erkendelse af, at udenrigspolitiske spørgsmål i almindelighed må anses for uegnede til folkeafstemning. Dernæst må jeg erklære mig enig med den højtærede stats- og udenrigsminister i, at netop det spørgsmål, som de, der har rejst denne kampagne, ønsker at befolkningen skal tage stilling til, nemlig spørgsmålet om vesttysk genbevæbning, har vi ingen indflydelse på. Genbevæbningen vil komme, uanset udfaldet af en dansk afstemning. Jeg synes derfor, at det rent ud sagt ville være at spille falsk spil overfor befolkningen, hvis man foranstaltede en afstemning, selvom man iøvrigt formulerede det, der skulle stemmes om, på en formelt korrekt og uangribelig måde.

Jeg finder det helt i sin orden og meget nødvendigt, at man på møder og i pressen sagligt og lidenskabsløst diskuterer de politiske problemer og ikke mindst det, vi behandler i dag. En sådan drøftelse er af største betydning for os herinde i vor standpunkttagen, men det vil ikke være rigtigt af os at skyde vort ansvar for denne standpunkttagen fra os.

Heroverfor gør man gældende, at der i befolkningen skulle findes et meget stærkt ønske om folkeafstemning. Man henviser til de underskrifter på krav herom, som er sendt til folketinget og til folketingets enkelte medlemmer, og man henviser til møder og stævner m. v., hvor kravet er rejst. Der foreligger mig bekendt indtil dette øjeblik intet officielt offentliggjort om antallet af underskrifter, men såvidt jeg er orienteret, har dette antal i hvert fald ikke nået 100 000, og selv et blad som „Frit Danmark“, der har været stærkt engageret i hele denne kampagne, har ikke nævnt et højere tal end $\frac{1}{4}$ million. Det er altså under alle omstændigheder mindre end 10 pct., der har givet kravet tilslutning, og formentlig kun en 3, 4, 5 pct., skønt der har været meget god tid til kampagnens gennemførelse, og skønt der så sandelig intet har været sparet i retning af at animere til tilslutning.

Jeg mener derfor ikke, at man kan tale om en stærk folkestemning. Jeg tager dette som et udtryk for, at befolkningens meget store flertal mener, at det påhviler folketinget selv at tage ansvaret i denne sag. Dette hænger utvivlsomt sammen med, at der i vide kredse gør sig en ikke ringe usikkerhed gældende; det erkender jeg gerne.

Det standpunkt, man tager til sagen, afhænger, såvidt jeg har kunnet følge med, i høj grad af, hvorledes man får sagen forelagt. I denne forbindelse vil jeg pege på den gallupundersøgelse, hvis resultater blev meddelt i dagspressen i dagene omkring den 10. december i fjor. Her skiftede svarene netop meget stærkt efter den måde, hvorpå spørgsmålene var formuleret. Et spørgsmål var formet således: „Det er vedtaget, at Vesttyskland skal have lov til at blive genbevæbnet (oprustet) indtil en vis grad. Er De for eller imod en sådan tysk genbevæbning?“ Hertil svarede 30 pct., at de var for, 40 pct., at de var imod, medens svarene fra 30 pct. var usikre. Helt anderledes faldt svarene på et spørgsmål, der lød således: „Når man tager hele Vesteuropas forsvar i betragtning, mener De da, at en vesttysk genbevæbning er nødvendig eller ikke nødvendig?“ Nu anså 43 pct. genbevæbningen for nødvendig, og kun 22 pct. anså den for ikke nødvendig, medens 35 pct.

[Peul Hansen (Kahundborg).]

var usikre. Endelig blev der spurgt, om man anså det for rigtigt eller ikke rigtigt, at Vesttyskland bliver medlem af Atlantpagten. Hertil svarede 40 pct., at de anså det for rigtigt, og 21 pct., at de ikke anså det for rigtigt; der var 39 pct. usikre ved dette spørgsmål.

Uanset den vægt, man iøvrigt vil tillægge en gallupundersøgelse — og jeg hører ikke til dem, der tillægger den den allerstørste vægt — synes jeg, at de skiftende svar på spørgsmål, der i realiteten er de samme, omend forskelligt formuleret, taler stærkt imod at sende Parisaftalerne ud til folkeafstemning. Også de peger hen imod, at det er folketetinget, der må tage det ansvar, vi også som folkevalgt forsamlings har fået pålagt.

I denne forbindelse vil jeg også gerne tilbagevise den betragtning, at vælgerne ikke ved det seneste folketingsvalg havde lejlighed til at tage stilling til det, der er kernen i det spørgsmål, vi behandler. Som nævnt har spørgsmålet foreligget siden 1951, og jeg kan i hvert fald med sikkerhed sige, at ingen af de vælgere, der stemte på socialdemokratiet ved det sidste valg, havde grund til at tro, at vi ville tage en anden stilling end den, vi tager i dag.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale vedtagelsen af det af den højtærede stats- og udenrigsminister fremsatte forslag til folketingsbeslutning og anbefale, at man forkaster forslagene om folkeafstemning.

Thorkil Kristensen: Under folketingsdebatten den 19. oktober i fjor, hvor det her foreliggende spørgsmål var genstand for en foreløbig behandling, gjorde jeg udførligt rede for de synspunkter, vi i venstre anlægger på de foreliggende spørgsmål og deres forskellige sider. De synspunkter, vi i venstre havde dengang, har vi også nu. Der er derfor ingen grund til, at jeg i dag gentager, hvad der blev sagt i oktober. Jeg henviser til mine udtalelser ved den lejlighed. Dette kan jeg gøre så meget lettere, som der jo ikke i det halve år, der er gået siden debatten den 19. oktober, er sket ting, der efter vor bedømmelse giver anledning til at tage en anden stilling, end vi tog dengang. Ved møderne i NATO-rådet kort efter folketingsdebatten her blev Parisaftalerne

gennemført på den måde, som vi forudsatte, da vi gav den højtærede udenrigsminister bemyndigelse til at deltage i disse forhandlinger.

Den internationale udvikling i det siden da forløbne halve år har ikke efter vor mening forandret situationen i den europæiske politik på en sådan måde, at der er grund til at tage en anden stilling, end vi tog i oktober, til de spørgsmål, der vedrører Vesttysklands fremtidige stilling. Den spænding mellem øst og vest, som har præget de sidste års internationale politik, er ikke blevet mindre siden oktober i fjor. Der er ikke efter vor bedømmelse sket noget, som i væsentlig grad har ændret det billede, som dengang tegnede sig af forholdet mellem de to store blokke, hvori desværre en stor del af verden efterhånden er blevet opdelt.

Udsigterne for en tysk genforening under betryggende forhold er heller ikke blevet anderledes, end de var i oktober. Vi måtte dengang skønne, at udsigterne til en sådan genforening var præget af en meget uvis fremtid, efter at Berlinkonferencen i februar 1954 var endt efter lange drøftelser, uden at man var kommet ud af stedet med hensyn til selve det tyske spørgsmål. Der er heller ikke siden oktober i fjor sket noget som helst, der giver grund til at tro, at mulighederne for en snarlig og betryggende løsning af dette store spørgsmål skulle være rykket nærmere. Vi må derfor, ligesom vi gjorde det sidste efterår, regne med, at i den fremtid, vi foreløbig kan overskue, er Tysklands deling en realitet, og den betydelige militære styrke, som står og stod i Østtyskland, er også stadig en realitet, og både af den grund og af almindelige politiske grunde må vi ligesom i oktober finde det naturligt, at Vesttyskland nu kommer til at leve en stats normale liv med de deraf følgende konsekvenser, også med hensyn til forsvar.

Man kan jo her anstille både militære og politiske betragtninger, og jeg har kun ganske lidt i dag at føje til det, jeg sagde i sin tid. Man har talt meget i de sidste måneder om, at udviklingen af atomvåbnene på radikal måde vil ændre vurderingen af de militære problemer. Jeg tror, der er grund til, at man ikke udtaler sig for kategorisk om disse ting, før de er nærmere undersøgt. Jeg hilser med tilfredshed, at der nu er ned-

[Thorvil Kristensen.]

sat et udvalg af dette høje ting til at modtage oplysninger om disse spørgsmål, for at vi bedre kan bedømme tingene, når de danske forsvarslove til sin tid skal frem til en mere afgørende revision. Men i spørgsmålet om Tysklands genvæbning er der grund til at spørge: Hvad mener de militære sagkyndige, som er vore tillidsmænd, som er den vestlige verdens tillidsmænd i disse spørgsmål? Og her vil jeg gerne med den højtærede formands tilladelse citere, hvad chefen for den vesteuropæiske øverste kommando indenfor NATO, general Gruenther, udtalte den 22. februar d. å. General Gruenther sagde følgende, som jeg beder om at måtte citere i dansk oversættelse:

„Det spørgsmål stilles undertiden: Hvad nytte er 12 tyske divisioner til i en atomtidsalder? De 12 tyske divisioner sammen med de tyske luft- og søbidrag udgør forskellen mellem en sekundær strategi og en meget mere ønskelig fremskudt strategi. Dette er sandt, ikke på trods af atomalderen, men på grund af den. Vi må have et tilfredsstillende skjold af allierede land- og luftstyrker for at forhindre en fjende i at avancere i vidt spredte formationer. Dette skjold må være stærkt nok til at tvinge en angribende fjende til at koncentrere sig i sine anstrengelser for at bryde igennem. Sådanne koncentrationer ville være yderst sårbare overfor angreb fra vore nye våben.“

Dette var citatet af general Gruenthers udtalelse den 22. februar, og det betyder, at den øverste militære sagkyndige, som NATO råder over i Europa, har den opfattelse, at atomvåbnenes fremkomst har forøget og ikke formindsket betydningen af et tysk forsvarsbidrag. Det mener jeg er det bedste, der i øjeblikket er mulighed for at sige om den militære side af denne sag.

Hvad angår det politiske, har det jo været meget diskuteret i de forløbne måneder, og der er naturligvis sagt meget om farlige tendenser i den politiske udvikling i Tyskland. Her må jeg nøjes med at henvise til, hvad jeg sagde i oktober, nemlig at disse tendenser er farlige, både hvis vi gennemfører Parisaftalerne, og hvis vi ikke gør det. Jeg er enig med den højtærede stats- og udenrigsminister, når han i sin fremsættelsestale talte om, at de forsøg, man gjorde i

mellemløbsårene med hensyn til at holde Tyskland nede, at forsømme at give de demokratiske kræfter i Tyskland den fornødne støtte, ikke opfordrer til, at man forsøger den samme udvej nu igen. Jeg mener derfor at kunne sige, at de farlige tendenser, der måtte være i tysk politik, i det mindste er lige så farlige, hvis vi kunstigt forsøger at holde Tyskland nede, som hvis vi tillader Tyskland at udføre en stats normale funktioner.

Dette er de politiske overvejelser, som man må anstille i dag og også måtte anstille for et halvt år siden. Ud fra disse begrundelser og under henvisning til det, jeg har sagt om det militære, kan vi i venstre tiltræde forslaget til folketingsbeslutning om Danmarks godkendelse af Tysklands tiltrædelse af Den nordatlantiske Traktat.

Om spørgsmålet om en folkeafstemning, hvorom der jo foreligger både et lovforslag fra det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) m. fl. og et forslag til folketingsbeslutning fra det ærede medlem hr. Oluf Pedersen, skal jeg sige følgende. Venstre kan ikke tiltræde disse forslag, ikke fordi vi underkender den betydning, folkeafstemninger i visse henseender kan have; vi har jo i den nye grundlov gjort muligheden for en folkeafstemning om en række spørgsmål til et fast led i vort forfatningssystem, og venstre har medvirket hertil; de synspunkter, vi anlagde ved grundlovens gennemførelse, vedkender vi os også i dag, men det fremgår jo tydeligt af formuleringen af den pågældende grundlovsbestemmelse, at det ikke er alle forslag til beslutninger eller lovforslag, der efter lovgivningsmagtens bedømmelse egner sig til folkeafstemning, og herom vil jeg gerne gøre en principiel og almindelig betragtning gældende. Jeg vil gerne have dette sagt, også fordi det kan have en vis betydning med henblik på eventuelle senere tilfælde af lignende art.

Betragtningen er den, at udviklede udenrigspolitiske spørgsmål efter min opfattelse hører til de områder, hvor man skal være mest forsigtig med at anvende folkeafstemningstanken. Dette er ikke et mistillidsvotum til den danske befolkning i almindelighed, men det er simpelthen en realistisk vurdering af den situation, der foreligger, når et land skal tage stilling til vigtige og vanskelige udenrigspolitiske spørgsmål. Det

[Thorkil Kristensen.]

tyskland skal genoprustes, eller hvorvidt Vesttyskland ikke skal genoprustes? Jeg mener ikke, at dette er spørgsmålets reelle indhold, og jeg mener, at mange af dem, som her i landet har startet en ret heftig agitation på det grundlag, har begået en alvorlig forsømmelse ved ikke at oplyse offentligheden om, hvad der er det reelle indhold af vor beslutning. Jeg beder om formandens tilladelse til i denne forbindelse at citere et kort udtog af den højtærede stats- og udenrigsministers forelæggelsestale fornylig (folketingstidende sp. 3161). Det lyder sådan:

„Vi må se den kendsgerning i øjnene, at Vesttyskland vil blive genbevæbnet, hvadenten vi synes om det eller ej.“

Lidt senere hedder det:

„Resultatet af en dansk folkeafstemning ville derfor ikke kunne få nogen indflydelse på spørgsmålet om Tysklands oprustning.“

Jeg deler denne opfattelse. Jeg tror, forholdet er det, at de 3 vestlige stormagter, som er besættelsesmagter i øjeblikket, og som er udøvere af en stor del af suveræniteten over det vesttyske område, har taget den beslutning, at de vil give Vesttyskland dets suverænitet tilbage og også give mulighed for en vesttysk genbevæbning. Derfor er det urigtigt, hvis man vil give den danske befolkning det indtryk, at det danske folket i dag skal bestemme, hvorvidt Vesttyskland skal blive genbevæbnet eller ej. Det kommer vi ikke til at bestemme. Snarere kommer vi til at bestemme, hvorvidt den genbevæbning, som antagelig under alle omstændigheder vil finde sted, skal foregå indenfor NATOs rammer eller udenfor NATOs rammer. Det er vel, når alt kommer til alt, snarest det spørgsmål, vi står overfor.

Det forekommer mig, at det set fra vort synspunkt må være en betydelig fordel, hvis den vesttyske genbevæbning foregår indenfor NATOs rammer med den kontrolmulighed, som dette giver. Man kan så vurdere denne kontrol højere eller lavere, men den er jo i hvert fald betydelig større, og vi har betydelig større muligheder for at følge den, hvis den foregår indenfor NATO, end hvis der måtte træffes en afgørelse

udenfor NATO. Dette er efter min mening snarest det spørgsmål, vi står overfor.

Det er undertiden blevet sagt i den offentlige debat, at det, det i realiteten drejer sig om, er Danmarks medlemskab af NATO, idet man har sagt, at hvis Danmark siger nej til denne ratifikation af Parisaftalerne, bliver vi udstødt af NATO.

Det mener jeg er helt forkert. Jeg kan ikke indse, hvorfor vi skulle blive det. Vi er medlemmer af NATO, fordi vi har tiltrådt Den nordatlantiske Traktat; denne traktat er sluttet for en 20-årig periode, hvoraf kun de 6 år er forløbet, den gælder altså fremdeles i 14 år og er bindende for Danmark og for de andre signatarmagter i denne periode. Det er naturligvis en fælles interesse for alle NATO-magter, at det område, som NATO omfatter, ikke bliver formindsket. Jeg kan derfor ikke se noget som helst grundlag for den påstand, at Danmark skulle glide ud af NATO, fordi vi siger nej til at ratificere Parisaftalerne.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg), når han siger, at tinget bør tage ansvaret for den beslutning, vi her skal træffe. Jeg har sagt nok til at vise, at man kan fremstille det reelle indhold af denne beslutning på mange forskellige måder, også nok til at vise, at for at man kan træffe denne afgørelse på den bedst muligt funderede grund, må man have en betydelig orientering i de pågældende spørgsmål, og derfor bør vi her i folketinget ikke skyde ansvaret fra os. Jeg beder om den højtærede formands tilladelse til endnu et kort citat, denne gang af det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre)s tale, da han forelagde lovforslaget om en folkeafstemning. Udtalelsen, der findes i folketingstidende sp. 2729, lyder sådan:

„Når en sådan usikkerhed råder hos en stor del af dette tings medlemmer i et så livsvigtigt spørgsmål for vort folk, må det være i alles interesse, at ansvaret for denne afgørelse lægges ud på så bredt et grundlag som muligt.“

Jeg har den modsatte opfattelse: når dette viser sig at være et så vanskeligt spørgsmål, kan folketinget ikke forsvare at lægge ansvaret derfor over på den almindelige vælgerbefolkning, som jo dog ikke har samme forudsætninger for at træffe denne

[Thorkil Kristensen.]

gælder jo ikke mindst i vor urolige tidsalder, at når et lille land skal tage stilling til store udenrigspolitiske spørgsmål, så er det for det første en afgørelse, der kan have meget vidtrækkende konsekvenser, og for det andet er det en afgørelse, der træffes under vilkår, hvor disse konsekvenser kan være meget vanskelige at overskue, netop fordi tilværelsen i vor tidsalder er så usikker, som den er.

Derfor er det en meget vanskelig opgave at træffe en sådan afgørelse. Der er ingen grund til at skjule, at der er betydelige usikkerhedsmomenter, der er faktorer, om hvilke man ikke kan have nogen sikker viden på forhånd, og det gælder derfor om, at de, som træffer den pågældende afgørelse, har den bedst mulige orientering som baggrund for den beslutning, de skal tage. Det kan i mange tilfælde være sådan, at for at kunne træffe beslutningen må man sidde inde med nogle ganske bestemte oplysninger om nogle ganske bestemte ting; det kan være noget, der er sagt i visse internationale forhandlinger, eller det kan være oplysninger, der er givet om militære eller politiske forhold, oplysninger, som ikke er, og som ifølge deres natur ikke kan være tilgængelige for offentligheden i al almindelighed — sådan er jo nu engang internationale forhandlingers karakter, det må man se i øjnene, hvis man vil vurdere disse ting realistisk.

Sådanne oplysninger vil normalt stå til rådighed for landets til enhver tid siddende regering, denne regering vil normalt kunne underrette det udenrigspolitiske nævn om de pågældende ting, og nævnets medlemmer vil som regel i et vist omfang, helt eller delvis, kunne orientere deres partifæller her i det høje ting om de pågældende forhold. Derimod vil det meget ofte være sådan, at en almindelig orientering om alle forhold til offentligheden ikke kan gives.

Men selvom der ikke er sådanne ganske bestemte oplysninger om ganske bestemte ting, som er afgørende for en bestemt beslutning, vil det som regel have meget stor betydning, at man har, hvad jeg vil kalde en

almindelig udenrigspolitisk baggrundsorientering, og der er mange tilfælde — det gælder iøvrigt i denne sag — hvor det ikke er sådan, at der foreligger en række bestemte hemmeligheder, som er afgørende for sagens afgørelse, men hvor det alligevel er sådan, at den orientering, vi gennem årenes løb har fået i forskellige regeringer, i det udenrigspolitiske nævn, og på et bredere grundlag, i det høje ting, er med til at tegne det billede, på baggrund af hvilket vi træffer vor beslutning. Her har nu engang det høje tings medlemmer større muligheder, end den danske befolkning i al almindelighed har, og vi kan vel godt føje til, at vi, som er valgt til at sidde i folketinget, også har en større pligt end befolkningen i al almindelighed til at følge med i udenrigspolitiske spørgsmål og danne os en opfattelse deraf.

Af disse grunde kan befolkningen i al almindelighed ikke have de samme forudsætninger for at træffe vigtige udenrigspolitiske afgørelser, som det høje tings medlemmer har. Dertil kommer noget andet. Den gallupundersøgelse, der blev omtalt af det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg), har jo meget tydeligt vist, at svarene på et spørgsmål som det foreliggende afhænger meget af, hvordan spørgsmålet bliver stillet. Det ærede medlem citerede 3 måder, hvorpå man i den pågældende gallupundersøgelse havde stillet dette spørgsmål, og man havde fået 3 meget forskellige grupperinger af svar. Der kunne udmærket tænkes flere forskellige formuleringer af spørgsmålet end de 3, som her var opstillet, og så ville man sikkert igen have fået andre former for besvarelse.

Det får mig til at sige følgende, som jeg lægger stor vægt på. Det er jo ikke nok, når man tager stilling til dette spørgsmål, så at se på det rent formelle, som er forelagt os, dette: Skal vi sige ja eller nej til denne folketingsbeslutning? Vi må spørge os selv: Hvad er det reelle indhold af det spørgsmål, som i dag foreligger for folketinget? Er det, således som det ofte er sagt i den offentlige debat, spørgsmålet om, hvorvidt Vest-

[Thorkil Kristensen.]

vanskelige beslutning, som vi har herinde. Hvis vi ikke har sat os så godt ind i dette, som det nu engang er muligt, så er det vor fejl. Derfor bør vi ikke skubbe ansvaret over på vælgerbefolkningen i almindelighed, og derfor skal jeg på venstres vegne afvise såvel lovforslaget som forslaget til beslutning om en folkeafstemning, hvorimod jeg skal anbefale at stemme for forslaget til folketingsbeslutning om Danmarks godkendelse af Vesttysklands tiltrædelse af Den nordatlantiske Traktat.

Ole Bjørn Kraft: Da vi under debatten inden udenrigsministerens rejse til Atlantmødet diskuterede Danmarks stilling til Parisaftalerne og Tysklands genbevæbning, redegjorde jeg på mit partis vegne ret indgående for vore grunde til det standpunkt, vi har indtaget, at give tilslutning til disse aftaler, til Tysklands medlemskab, til Tysklands genbevæbning, og siden har vi jo haft god tid til at belyse sagen fra alle sider. Det er ikke for meget sagt, at den er uddebatteret her i landet.

Beslutningen er taget også i det danske folk, og der vil derfor ikke være megen grund til at gentage, hvad allerede så ofte er blevet sagt, de rent principielle betragtninger om, hvad denne genbevæbning betyder, omfanget af kontrollen, betydningen for det tyske demokrati og alt hvad dertil hører. De bemærkninger, jeg har til hensigt at gøre under forhandlingen her i dag, skal derfor også være koncentreret om nogle ganske enkelte sider af sagen, bl. a. fordi disse sider træder stærkt frem i modstandernes agitation, og fordi de også har en vis aktuel betydning.

Det første spørgsmål, jeg vil tillade mig at fremsætte nogle synspunkter om, er dette: Vil Parisaftalerne hindre optagelse af forhandlinger mellem øst og vest om Tysklands genforening og alle de problemer, der knytter sig dertil, eller vil vedtagelsen af ratificeringen i 15 lande forhindre disse forhandlingers optagelse? Det er jo ikke mindst det radikale parti, som har stillet sig på det standpunkt, at man burde vente med ratificeringen, til nye forhandlinger havde fundet sted. Det har spillet en ganske betydelig rolle i hele den radikale agitation og også i det ærede partis ordførers her i salen.

Hvad ville nu den sandsynlige udgang blive, hvis man havde anvendt denne fremgangsmåde, hvis man havde udsat ratifikationen, havde ladet hele sagen ligge i de 14 lande, og man så — det er jo ikke engang sikkert — havde fået forhandlinger i gang? Efter forløbet af de hidtidige forhandlinger mellem Sovjetunionen og Vesttyskland og Sovjetunionens holdning under disse forhandlinger er der al grund til at tro, at resultatet nu som før var blevet månedlange, ja, måske årelange konferencer, afbrudt med nogle mellemrum og genoptaget med lange diskussioner og dagsordener, med lange noteudvekslinger o. s. v. frem og tilbage, uden at Tysklands genforening var kommet et skridt videre. Dette ville falde ganske nøje sammen med det, som hidtil har været sovjetrussisk politik, synlig for alle, i dette spørgsmål: at benytte spørgsmålet om Tysklands genbevæbning og ratifikation af Parisaftalerne til at splitte den vestlige verden, forhindre, at Vesttyskland bliver en del af den vestlige verden, uden samtidig at ville tillade, at Vest- og Østtyskland forenes. Samtidig ville man jo også opnå det, man hidtil har opnået ved at trække sagerne i langdrag på denne måde: at Vesttyskland blev en suveræn stat forbundet med stærke allierede og således i stand til at forhandle om Tysklands genforening udfra en gunstig position.

I stedet for at føre til en lettelse i den kolde krig, således som man først og fremmest fra radikal side synes at mene, i stedet for at føre til bedre forhold mellem øst og vest ville en sådan politik og en sådan udsættelse langt snarere holde den kolde krig i gang, ja, måske endogså skærpe den, thi det er sandt, at den vestlige verden har fået tilstrækkelige beviser på, hvorledes Sovjetunionens holdning er i denne sag.

Det er derfor, man efter de sidste forsøg ved Berlinkonferencen nu med alle landenes tilslutning har truffet beslutning om at gennemføre ratifikationen af Parisaftalerne og derved standse Sovjetunionens mulighed for at splitte verden og holde propagandaen i gang i de vestlige lande. Jeg synes, at det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) skulle lægge mærke til, hvorledes man fra kommunistisk side har udnyttet hele denne situation også i vort land til at søge at så splittelse og misnøje.

[Ole Bjørn Kraft.]

Så kunne man spørge: Men vil ratifikationen da ikke spærre enhver mulighed for forhandling? Vil Sovjetunionen overhovedet kunne tænke sig at drøfte Tysklands genforening og Tyskland som suveræn stat og medlem af NATO og derved, ville man sige, Tyskland på forhånd bundet?

Der er her et forhold, som ofte er blevet glemt i den offentlige debat, men som jeg tror, det er værdifuldt at erindre om, også fordi det er et vidnesbyrd om Vestens frisind og dens tro på og fastholden ved de idealer, som er Vestens. Da russerne på Berlinkonferencen tvivlede på alvoren i Vestens ønsker om at bidrage til Tysklands genforening, som vi jo alle, ikke alene det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre), anser for så væsentlig, fordi den kan fjerne årsager til fare for freden, fik de et svar, som Englands nuværende statsminister, Sir Anthony Eden, har gentaget i det engelske underhus i november måned i fjor. Den daværende engelske udenrigsminister sagde, at hvis en ny genforenet tysk stat træder i stedet for den nuværende forbundsrepublik, vil dette nye Tyskland have ret til at bifalde eller afslå de forpligtelser, som forbundsrepublikken tidligere har indgået.

Med andre ord, en tysk regering, der er valgt ved frie valg, således som vi forstår det, ville frit kunne vælge, hvilken politik den ville følge efter genforeningen.

Sovjetunionen afslog at acceptere denne forsikring fra Vestens side. Hvorfor? Fordi den stillede Sovjetunionens egen politik i et altfor skarpt lys. Men den stilling, man her indtager, hvor risikofyldt den end kan synes at være, er jo i nøje overensstemmelse med Vestens hele politik. Selvfølgelig kan vestmagterne ikke i det ene øjeblik forlange frihed for alle tyskere til at vælge deres egen regering og i næste øjeblik nægte de samme tyskere ret til at vælge, hvem de vil være venner med. Det er jo netop denne fastholden ved friheden, som adskiller Vestens politik fra Sovjetunionens. Denne politik er derfor en udfordring til Sovjetunionen til at give den samme frihed, som vi har tilbudt Vest- og Østtyskland.

Det er af disse grunde, de vestlige magter, efter at så mange forhandlinger har været ført, har holdt fast ved, at ratifikationen må komme først, men i samme åndedrag er-

klæret sig rede til derefter at optage nye forhandlinger med Sovjetunionen. Det er nemlig rigtigt, at muligheden for at få at vide, hvad Sovjetunionen vil i Tysklandsspørgsmålet, først kommer til at foreligge, når chancen for et Vesten, der er splittet på ratifikationsproblemet, ikke længere er tilstede. Så længe denne mulighed er tilstede, kommer der ikke nogen virkelig forhandling, afslører Rusland ikke sin virkelige stilling.

Derfor er det, jeg må spørge: Vil det radikale parti nu, da det står klart, at ratifikationen vil blive gennemført overalt i Atlantpagtlandene, i Frankrig, i Holland, i Storbritannien, i de store som i de små stater, uanset de forskellige partistillinger i nationalforsamlingerne og således udtryk for en enig demokratisk politik i Vesten, vil det radikale parti med det ansvar, dette parti trods alt har, virkelig fastholde som en ansvarlig og moden politik, at Danmark helt alene skal bryde dette vestlige sammenhold ved at nægte ratifikation eller forlange den udsat ved kravet om en folkeafstemning, og derved stille Danmark fuldstændig isoleret overfor vore forbundsstater?. Tør det radikale parti, det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre), det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og andre medlemmer af partiet, virkelig udsætte landet for at komme i denne stilling, uden at partiet i realiteten har nogen anden mulig politik at sætte i stedet for Atlantpagten? Har de ærede medlemmer virkelig en så fantastisk tillid til deres egen bedømmelse af den internationale situation og de foreliggende muligheder for at nå frem til en forhandling og afspænding, som alle ønsker, at de vover at sætte deres bedømmelse over mænds som Churchill, Eden, Adenauer, Pinay, Faure, Mendès-France, den canadiske udenrigsminister Lester Pearson og alle de andre, der nu enstemmigt gennemfører denne politik i Atlantpagtlandene? Tør man virkelig stadig fastholde, at forhandlingschancen med Sovjetunionen vil være større uden ratifikation, når sandheden er, at hvis vi nu undlader at ratificere og give tilslutning dertil, vil der blive sået splittelse i hele Vesten, og dermed vil naturligvis enhver mulighed for en ændring i den nuværende tilstand i Tyskland være forpasset? Berører det heller ikke det radikale partis følelser og beslutning, at de-

[Ole Bjørn Kraft.]

res holdning applauderes med så vedholdende begejstring af det kommunistiske parti, hvis politik åbenlyst for alle nu som altid kun har til formål at svække og splitte de vestlige demokratier og vore demokratiske staters sammenhold? Det afgørende og uomtvistelige er, at ved gennemførelse af Parisaftalerne lægges grunden til kommende forhandlinger med Sovjetunionen på mere lige vilkår end før. Har Vesten da ikke også gjort den erfaring, at det nytter ikke at komme svag til forhandlinger med diktatorstaterne? Men den styrke, Vesten møder med, er på den anden side ikke af en sådan karakter, at den giver noget som helst grundlag for at tale om, at vi ved at oprette de 12 tyske divisioner eller i det hele taget ved Vestens forsvarsforanstaltninger truer Sovjetunionen eller har mulighed for at føre en aggressiv politik eller berettiger til at tale om, som det også undertiden sker, en indkredsning af Sovjetunionen fra Europas side. Hvad er det, der her i Europa står overfor hinanden? I øjeblikket er der vel i fællesforsvaret ca. 60 divisioner, og målet er i løbet af nogen tid at øge denne styrke til 90 divisioner. Heroverfor står alene i østzonen 22 moderne udrustede divisioner, i satellitlandene 80 divisioner, i europæisk Rusland vel ca. 100 divisioner og på vejen imellem, i Polen, 2 russiske divisioner, alle udstyret med flyverstyrker og moderne materiel af enhver art.

Enhver kan sige sig selv, at med de styrker, vi har, er det aldeles udelukket at gå til angreb, men vel nok muligt at tilbagevise en aggression. I Østtyskland findes allerede betydelige styrker, og der foreligger en mobiliseringsplan til indkaldelse af 600 000 mand. Man skal også huske, at dette foregår i Østtyskland på et tidspunkt, hvor man hos vestmagterne kun diskuterer Vesttysklands oprustning. At tale om en aggressionspolitik og en omringning af Rusland er derfor simpelthen uden mening.

I denne sammenhæng taler man ofte om, at man ved disse aftaler vil opvække den tyske militarisme. Det er helt urimeligt af to grunde at benytte dette som et angreb mod den politik, som her forberedes. Den første er, at netop disse aftaler byder den største garanti mod, at en ny militarisme kan bryde frem i Tyskland, fordi det er en

begrænset, kontrolleret genbevæbning med et system af garantier så omfattende, som man vel aldrig før har set i historien overfor en stat, som man samtidig gengiver sin suverænitæt. Man synes fuldstændig at glemme, at modstykket til denne tyske genbevæbning under kontrol uundgåeligt i løbet af kort tid ville blive en tysk national oprustning uden kontrol, garanti og begrænsning og naturligvis særlig opildnet, når Vesten slår hånden af Tyskland og vender det ryggen.

Man lader også være at tage hensyn til, at Tyskland ved sin optagelse i NATO og ved at underkaste sig en kontrol af forsvarsfællesskabets kommandomyndigheder kun bliver en af 15, hvoriblandt De Forenede Stater i Amerika. Der kan derfor slet ikke være tale om, at Tyskland med sine 12 divisioner skulle have nogen mulighed for at dominere Vestens politik.

Den anden grund er, at man særlig fra kommunistisk side — men det gælder iøvrigt mange, som vender sig imod Parisaftalerne — med stor dristighed søger at vende denne politik imod Vesten og stille den op i modsætning til en russisk politik. Men hvad er sandheden om Sovjetruslands forhold til den tyske militarisme i modsætning til Vestens forhold til den? Man glemmer så hurtigt, at Sovjetunionen i sin note af marts 1952 foreslog, at Tyskland, altså også et genforenet Tyskland, skulle have ret til sådanne bevæbnede styrker, som var nødvendige til landets forsvar, og ret til selv at producere det nødvendige krigsmateriel af enhver art, og at Sovjetunionen i den samme note udtalte, at alle tidligere medlemmer af den tyske hær, inklusive officerer og generaler, alle nazister, som ikke afsonede straffe for krigsforbrydelser, skulle have de samme civile og politiske rettigheder som andre tyske borgere ved det nye Tysklands opbygning. Her er der ikke tale om garanti eller kontrol således som i Parisaftalerne, og ingen senere noter fra Sovjetunionen har ændret denne indstilling.

Det står altså klart, at Parisaftalerne vil blive ratificeret overalt. Man kan ikke længere henvise til Frankrig eller andre lande. Alle steder er man enig derom, og der er ikke noget, som tyder på, at man vil forhindre optagelsen af forhandlinger med Sovjetunionen. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at netop i disse dage har

[Ole Bjørn Kraft.]

påstanden om, at man stillede sig hindrende i vejen, fået det kraftigst mulige dementi gennem den østrigske kanslers besøg i Sovjetunionen til forhandlinger om den østrigske fredstraktat efter indbydelse fra Sovjetunionen. Netop på det tidspunkt, da det står ganske klart, at Parisaftalerne vil blive ratificeret, begynder nye forhandlinger med Sovjetunionen. Der er heller ikke på noget tidspunkt fremkommet nogen udtalelse fra Sovjetunionens ledere, der har afvist forhandling også efter ratifikationen, og vi ved, at de vestlige magter er rede. Nøglen til den tyske genforening og Østrigs fred er i russernes hænder. Det afhænger alene af dem, om de vil lukke op. Vil de tillade frie demokratiske valg i Tyskland, vil Tyskland kunne genforenes i løbet af nogle få måneder.

Jeg kan derfor slutte mine udtalelser om forslaget til beslutning med at sige, at det konservative folkeparti giver sin tilslutning til folketingsbeslutningen om tiltrædelse af Parisaftalerne i rolig overbevisning om, at vi dermed tjener fredens og frihedens sag. Vi gør det i tillid til, at vi dermed giver det tyske demokrati den største mulighed for at blive afgørende for udviklingen i Tyskland, og i tro på, at Parisaftalernes vedtagelse vil fjerne ethvert håb om at kunne splitte sammenholdet i Vesten.

Om folkeafstemningsforslagene skal jeg kun gøre nogle få bemærkninger. Også denne sag er gennemdebatteret både her og andre steder. Vi afviser disse forslag, fordi de, hvis de blev gennemført, ville betyde en tilkendegivelse af, at vi her i Danmark ikke forstod de vilkår, under hvilke et internationalt samarbejde af Atlantpagtens karakter må foregå. I intet af vore forbunds-fællers lande har tanken om en folkeafstemning fundet tilslutning. Årsagen er naturligvis ligetil. Hvis de 14 udenrigsministre, da de mødtes i Paris for at undertegne protokollen, havde måttet erklære, at det desværre ikke kunne lade sig gøre, fordi de forinden måtte rejse hjem og afholde 14 folkeafstemninger i Europa, ja, så ville det simpelthen ikke være muligt længere at føre fællespolitik med udsigt til at tvinge den østlige store militærblok til at vise nogen som helst respekt.

Ved en sådan politik ville man slå por-

ten op for at lade forvirringens og splittel-sens ånder marchere ind og sammenholdets og styrkens ud. Når folkeafstemning ikke kan foregå i alle 14 lande — og enhver må dog kunne forstå, at det ville skabe forvirring og kaos og en svækkelse af Vesten, som ville blive uhyre skæbnesvanger — kan det naturligtvis heller ikke foregå hos os.

Det er nu tredje gang, det danske folketing giver sin tilslutning til Tysklands deltagelse i det vestlige forsvar. Det må også være nok. Jeg må måske lige tilsidst have lov til at erindre om, at jeg under bebatten den 19. oktober 1954 citerede, hvad det ærede medlem hr. Johs. Christiansen havde sagt om et kommunistisk forslag til folkeafstemning. Det ærede medlem afviste dette og kaldte det en kompromittering af hele folkeafstemningstanken, og han gjorde det med en henvisning til, at sagen var afgjort på forhånd. Folkeafstemningsprincippet skulle have været anvendt på et rigtigere tidspunkt, sagde det ærede medlem, ikke nu, og da jeg stillede det radikale venstres ordfører, det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) overfor dette, svarede det ærede medlem, at dengang havde sagen været afgjort, og derfor var det rigtigt at indtage dette standpunkt, men nu var det ikke tilfældet, og derfor gjaldt min argumentation ikke. Må jeg nu have lov til at spørge det ærede medlem: Men nu? Er sagen ikke nu afgjort, efter at tinget har haft debatten og med stor majoritet har bemyndiget den højtærede udenrigsminister til at rejse til Paris og underskrive protokollen og derfor naturligvis må stå ved denne beslutning, da udenrigsministeren som følge deraf har forpligtet landet? Det ville interessere mig meget at høre, om det ærede medlem nu kan forklare, hvorfor det radikale forslag denne gang ikke kompromitterer folkeafstemningsprincippet. Jeg tror, at det radikale parti på det nuværende tidspunkt, således som sagen ligger, efter sin egen tidligere stilling, efter den holdning, det gennem sin ordfører har indtaget, skulle trække sit forslag tilbage.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Gennem de senere år har spørgsmålet om Vesttysklands stilling og Tysklands placering i det hele taget i det vesteuropæiske samarbejde været til drøftelse her i tinget ved adskillige lejligheder, og jeg har da haft anledning til at

[Jørgen Jørgensen (Løjre).]

fremføre principielle synspunkter om spørgsmålet, som jeg kan henvise til.

Men når vi nu står i det danske folketing overfor at skulle tage endelig stilling til Vesttysklands oprustning og optagelse i Atlantpagten, er det nødvendigt, forekommer det mig, at alle synspunkter, også de synspunkter, der kan anføres imod det forslag, der foreligger fra regeringen, kommer til udtryk. Jeg føler mig nemlig aldeles overbevist om, at der i store kredse i befolkningen — også blandt vælgere indenfor de partier, som her i tinget støtter forslaget om at give tilslutning til Vesttysklands oprustning — hersker megen bekymring og megen ængstelse for de konsekvenser, denne beslutning kan få for forholdenes udvikling i vor verdensdel.

En ensidig orientering i denne sag er ikke tilrådelig. Alting indenfor disse områder er i støbeskeen; og der er ingen, der i dag ved, hvornår nye verdenspolitiske situationer kan tvinge Danmark til at tage hele sin udenrigspolitiske stilling op til overvejelse. Jeg betragter det som et stort fejlgreb og som en beslutning, der kan få skæbnesvangre følger for fremtiden i Europa, at Vesttyskland oprustes, og jeg og det parti, jeg repræsenterer, finder, det er vor pligt at sige til, før det er for sent.

Den tyske militærmaskine eengang igen sat i bevægelse kan blive en lavine, der ruller, uden at nogen er i stand til at kontrollere eller standse den. Når det tyske socialdemokrati, støttet af mange andre i Tyskland, med alle til rådighed stående midler kæmper mod tysk oprustning på nuværende tidspunkt, har da ikke disse kredse, der repræsenterer det egentlige demokrati i Tyskland, krav på at få tilslutning og vinde ørenlyd for deres synspunkt her i landet? Arbejderbefolkningen og de frisindede kredse, der støtter den, har dog mulighed for at vurdere de indre forhold i Tyskland og faren og risikoen ved påny at give militæret magt og indflydelse i det tyske rige.

Man kan ikke undgå at få en følelse af, at Amerika som den dominerende magt i de vestlige demokratiers samarbejde ikke i tilstrækkelig grad er opmærksom på den fare, oprustningen af Vesttyskland er for den indre udvikling i Tyskland, men at

man i Amerika alene tænker på den militære magtforøgelse, der gennem 12 tyske divisioner tilføres det vesteuropæiske forsvar. Man kan dog ikke se bort fra, at fører oprustningen i Vesttyskland til, at de demokratiske kræfter i Tyskland svækkes og magtpolitikens tilhængere i Tyskland får større indflydelse og råderum i tysk politik, vil den tyske hær kunne anvendes til helt andre formål end det, Atlantpagtens medlemsstater ønsker.

Den dag, Tyskland har en hær på 12 divisioner med store reserver, suppleret med adskillige frivillige militære organisationer, som formentlig tæller adskillige millioner mand, da er Tyskland en magtfaktor i verden, som ingen kan komme udenom at tage hensyn til, og da er det meget afgørende, hvem der har den politiske ledelse i Tyskland, om det er højrepartierne, der vil føle sig afhængige af militæret, eller det er de demokratiske kræfter, der bestemmer, hvilken kurs der skal følges. Det er disse demokratiske kræfter i Tyskland, vi burde sætte alt ind på at støtte og opmuntre. Det er disse demokratiske kredses styrke og indflydelse i tysk politik, der er afgørende for, om Tyskland i det fremtidige samarbejde i Europa vil blive en støtte for en fredelig udvikling, eller om Tyskland vil blive en stat, hvorfra uro og usikkerhed breder sig.

Skal der være nogen mulighed for at øve nogen effektiv kontrol med det tyske militær, når oprustningen er sat i gang, lader det sig kun gøre, når Tysklands politiske ledelse er i demokratiets hænder. Det er disse frisindede kredse i Tyskland, der anråber om vor og andre demokratiske nationers hjælp og støtte for at undgå, at Vesttyskland oprustes. Hvis det går galt med Tyskland, hvis militæret igen, som det tidligere er sket, får magten og føringen i det tyske rige, kan demokratiet dernede da ikke med rette bebrejde os, fordi vi svigtede dem, da de bad om vor hjælp og støtte? Det er ikke det tyske folk som helhed, der ønsker tysk oprustning. Spørgsmålet har ikke været forelagt befolkningen dernede, men oprustningen er tvunget igennem i de parlamentariske forsamlinger af et lille flertal og under stærkt pres udefra. Det er også yderst betænkeligt.

Jeg vil yderligere fremføre et synspunkt

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

i forbindelse med Tysklands oprustning, som jeg også mener er meget afgørende i den øjeblikkelige situation, nemlig om ikke den nye strategi, hvor atomvåben og brintbomber er trumf i spillet, i væsentlig grad formindsker den militære værdi af tysk oprustning set fra vestmagternes side, og om de øgede militære styrker, som de nye tyske divisioner tilfører vestmagterne, står i noget rimeligt forhold til den store risiko, der ligger i at give det tyske folk våben i hænde. Man kan naturligvis ikke se bort fra, at en fælles optræden af Vestens stormagter kan have betydning og være afgørende for at få noget ud af en forhandling med østmagterne, men det forekommer mig aldeles klart, at en samlet optræden af vestmagterne, inden den tyske oprustning er påbegyndt, vil have langt større muligheder for at føre til et positivt resultat, end når først oprustningen er en kendsgerning.

Jeg har også fremdeles den opfattelse, som jeg ved tidligere lejlighed har gjort gældende her i tinget, at skal der være håb om et genforenet, samlet Tyskland, som er alle tyskeres drøm, er betingelsen, at et nyt samlet Tyskland ikke på forhånd har forpligtet sig til alliancefællesskab med en af stormagtsgrupperne. Hvis man følger den diskussion, der knytter sig til den østrigske kanslers besøg i Moskva i disse dage, tror jeg ikke, man vil afvise dette synspunkt.

Et samlet Tyskland må naturligvis stå frit overfor magtgrupperne i verdenspolitikken, og konsekvensen heraf vil sikkert blive, at både østmagterne og vestmagterne bliver lige stærkt interesseret i, at Tyskland indtager en alliancefri holdning uden tilslutning, hverken til øst eller vest. Begge stormagtsgrupper vil da under disse forhold være lige stærkt interesseret i, at Tyskland får mindst muligt militær, og at dette militær kommer under en effektiv kontrol af øst og vest.

Når man nu siger, at man ikke vedblivende kan forhindre Tyskland i at få et militær, og at man ikke er i stand til at forhindre, at et afrustet Tyskland i smug indretter et militærapparat, vil jeg deroverfor sige, at jeg tror, opgaven at kontrolere et afrustet Tyskland vil være betydelig lettere

end at føre kontrol med den oprustning, som det forslag, vi her drøfter, åbner mulighed for; kontrolbestemmelserne i Parisaftalerne vil sikkert vise sig at være meget lidt effektive.

Det argument er undertiden fremført, at Tysklands oprustning vil blive gennemført, hvadenten Danmark siger ja eller nej, og det synspunkt er også kommet frem her i dag. Det synes jeg ikke har megen vægt. Danmark er en fri nation og har ansvar for sine egne handlinger og for beslutninger af denne karakter, og et ja til tysk oprustning giver os et medansvar for en handling, som kan blive af skæbnesvanger betydning for freden i verden. Det ansvar kan vi ikke skubbe fra os ved at sige, at det ville jo ske alligevel.

Jeg skal ikke gå i enkeltheder vedrørende selve traktaten, selvom der nok kunne være et og andet at sige. Som jeg allerede har nævnt, mener jeg ikke, at de kontrolforanstaltninger, som i traktaten foreslås overfor Tysklands oprustning, vil vise sig at være særlig effektive, men en drøftelse af enkeltheder er jo formålsløs. Som sagen foreligger her, er der kun valget imellem at sige ja eller nej, og jeg tilråder at sige nej. Siger folkettinget nej til at ratificere Parisaftalerne, vil ingen kunne sige, det er et brud på aftaler, som foreligger i forbindelse med Danmarks tilslutning til Atlantpagten. Spørgsmålet om Tysklands oprustning og tilslutning til Atlantpagten forelå ikke i 1949; havde det foreligget, ville regeringen sikkert dengang — på samme måde som i spørgsmålet om stationeringen af fremmede flyvere — have afgivet erklæring om, at noget sådant kunne der ikke være tale om. Danmark bryder ingen aftale i forbindelse med vor indtræden i Atlantpagten, dersom vi siger nej til det, der foreligger her; det ligger helt udenfor, hvad nogen i 1949 tænkte sig at vi kunne blive stillet overfor.

Når det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen siger, at vi ved at sige nej for det første ikke dermed vil kunne standse det, der er i gang med hensyn til oprustningen af Tyskland, og for det andet heller ikke vil kunne forvente, at Danmark af den grund bliver sat udenfor Atlantpagten, fordi vi er bundet til denne pagt igennem 20 år, synes jeg ikke, denne fremstilling kan være rigtig. En forudsætning for at gennemføre

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

beslutninger af denne karakter er enstemmighed indenfor Atlantpagten, og den vetoret, som er givet alle lande, også Danmark, må formentlig føre til, at man enten respekterer Danmarks standpunkt eller tager konsekvenserne deraf.

Må jeg yderligere sige, at Atlantpagtens hovedgrundsetning er at bidrage til afspænding, at tilvejebringe forhandlingsmuligheder mellem øst og vest, og det er min bestemte opfattelse, at ratificeringen af den foreliggende traktat vil få en virkning, der direkte strider imod Atlantpagtens formål.

Den højtærede statsminister siger i sin forelæggelsestale, at

„Vesttyskland gennem sin forbundskansler har påtaget sig en forpligtelse til kun at ville arbejde for Tysklands genforening ved fredelige midler“,

og at

„vi skylder den på demokratiske principper opbyggede forbundsrepublik at modtage dens løfter til deres fulde pålydende“.

Jeg vil heroverfor sige, at jeg ikke i mindste måde drager den tyske forbundskanslers sindelag eller fredelige hensigter i tvivl; det er der i den politik, der er ført under forbundskanslerens ledelse, intet, der kan berettige til. Men hvem garanterer for, at mænd som Adenauer og andre demokrater bevarer ledelsen, når militæret atter får magt og indflydelse i det tyske rige? Tysklands nyere historie har sørgelige eksempler at opvise på, at gode demokrater skridt for skridt er blevet trængt til side for stemninger, der rejste sig om revanche og grænserevisioner. Kan man være helt sikker på, at noget sådant ikke kan gentage sig, når militæret igen kommer til at spille en rolle i tysk politik?

Det er blandt andet frygten for, at noget sådant kan ske, der gør store dele af den frisdede del af befolkningen i Tyskland ængstelig og bekymret for genoprustningen. Jeg mener, det er en stor misforståelse at tro, at oprustningen i Tyskland vil styrke

demokratiet — tværtimod. Store dele af de sikre demokratiske kredse i landet frygter netop for, at yderliggående højrepartier derigennem vil blive styrket, og at demokratiet i Tyskland kommer i fare.

Jeg vil takke det ærede medlem hr. Thor-kil Kristensen for den udpræget saglige måde, hvorpå det ærede medlem behandlede problemerne; det er forsåvidt ikke noget særsyn, det gælder jo for det ærede medlem i al almindelighed. Det er en glæde at diskutere disse spørgsmål på et så sagligt grundlag. Det samme synes jeg ikke kan siges om det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft. Måske det er imod det ærede medlems egen vilje, men når han omtaler alle argumenter fra modstandernes side som agitation — i modsætning til hans udpræget saglige synspunkter — lægger han diskussionen i et plan, som jeg ikke kan godtage. Det ærede medlem har ikke patent på at have alle de saglige synspunkter på sin side, medens det, der siges derimod, er agitation. Det er velbegrundede synspunkter, jeg og andre gør os til talsmænd for, der advarer imod tysk oprustning. Når det ærede medlem spørger, om vi trods alt ikke føler et ansvar, så beder jeg mig fritaget for tale af den karakter. Der er intet, der berettiger det ærede medlem til at stille det radikale venstre på den plads i diskussionen her i tinget, som et sådan spørgsmål er udtryk for — det kunne måske med større ret vendes mod det ærede medlem.

Det, der foreligger til afgørelse, er jo ikke noget, der i den grad kan konkretiseres, at man med 100 pct. sikkerhed kan sige, at det ene er det helt rigtige, det andet helt forkert. Bedømmelsen må bygge på et skøn, på en vurdering hos det enkelte menneske, både her i tinget og i befolkningen, og det ene standpunkt kan ikke uden videre betegnes som agitation, medens det andet betegnes som saglig bedømmelse og vurdering.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft taler om vestmagternes frisdede indstilling i sammenligning med østmagternes.

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

Heller ikke et sådant synspunkt behøver det ærede medlem at docere overfor mig. Jeg tror, jeg er lige så fortrolig med vestmagternes indstilling og synspunkter som det ærede medlem, og jeg har naturligvis ikke under nogen form eller på noget tidspunkt givet udtryk for, at jeg havde sympati eller interesse for de synspunkter, der på disse områder bliver fremsat af vestmagterne. Men når man skal bedømme, hvordan forholdene vil udvikle sig i Tyskland — og det er jo det, vi i dag i væsentlig grad må samle os om — må man spørge sig selv: Hvad tjener det formål, som vi alle er enige om at ville arbejde for, nemlig at fremme mulighederne for forhandling, fremme mulighederne for forståelse, bidrage til afspænding? Hvad vil fremme disse muligheder — at Tyskland oprustes eller at Tyskland ikke oprustes? Da er min bedømmelse den, at vi skader forhandlingsmulighederne, at vi svækker mulighederne for forståelse, at vi bidrager til at holde spændingen vedlige, hvis Tyskland får våben i hænde, og at den kontrol med tysk oprustning, som man bygger på i disse forslag, ikke vil vise sig at være effektiv. Tysk oprustning indebærer så store farer for den almindelige fredelige udvikling i Europa, at der er god saglig begrundelse for at være yderst, yderst ængstelig for, hvad der kan ske, når det tyske folk får våben i hænde.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft kom endvidere med en bemærkning, som jeg heller ikke synes han kan stå ved. Det ærede medlem fremfører som et argument den enstemmige tilslutning, tysk oprustning og Tysklands optagelse i NATO har fået i alle landene indenfor Atlantpagten. Men det er jo ikke rigtigt. Der har både i Frankrig, i England og i andre lande indenfor NATO under forhandlingerne om Tysklands stilling været givet udtryk for den største ængstelse og bekymring, og store grupper i de parlamentariske forsamlinger i disse lande har stillet sig afventende, i mange tilfælde holdt sig udenfor og ikke ønsket at tage medansvaret for den beslutning, vi nu her er stillet overfor. Det er ikke en enstemmig beslutning, der med megen sikkerhed er gen-

nemført i de førende lande, der er tilsluttet NATO.

Hvad angår spørgsmålet om folkeafstemning, mener jeg, at der *kan* være udenrigspolitiske spørgsmål, hvor det må siges, at folketinget og regeringen har særlige forudsætninger for at bedømme rigtigheden af en bestemt afgørelse, og der kan naturligvis også ofte komme til at foreligge forhold, som gør det nødvendigt, at der handles meget hurtigt, men jeg synes ikke, det er rigtigt, når det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen ligesom vil give det udseende af, at folketinget i dette tilfælde, i spørgsmålet om Tyskland, har et særligt kendskab, en særlig viden, som gør, at vi har bedre forudsætninger end den almindelige vælger for at træffe en afgørelse. Spørgsmålet har været drøftet gennem flere år, og de synspunkter, der kan anføres for og imod, er fuldt oplyst.

Bedømmelsen må, som jeg sagde før, bygge på et skøn, idet der ikke kan siges noget aldeles sikkert fra nogen af parterne, og den almindelige menige vælger i Danmark har derfor faktisk samme forudsætninger som vi for at lægge sit lod i vægtskålen. Vi har ingen hemmelige oplysninger om forholdene i Europa med henblik på Tysklands stilling, som giver os en fortrinsstilling, således at vi i særlig grad skulle have mulighed for at bedømme dette spørgsmål, og som skulle berettige os til at mene, at vi ikke skulle kunne lægge vægt på, hvad befolkningen mener om sagen.

Der foreligger for folketinget mange beviser på, at befolkningens synspunkter i spørgsmålet om tysk oprustning slet ikke deler efter de almindelige partiliner. Jeg så for nylig, at der havde været en deputation hos den højtærede statsminister og afleveret en adresse, hvori tidligere modstandsfolk gav tilslutning til tysk oprustning. Denne adresse skænkede statsministeren megen opmærksomhed og gjorde en hel del ud af. Jeg skal slet ikke underkende betydningen af, at mennesker, der i sin tid har lidt under tysk tyranni, som de folk har, på nuværende tidspunkt kommer og giver tilslutning til tysk oprustning; det vil jeg ikke på noget punkt underkende betydningen af; der ligger heri en vurdering, en personlig overvindelse, som man må have

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

respekt for. Men hverken den højtærede statsminister eller andre kan jo afvise, at der også indenfor modstandsfolkene er store kredse, som netop med henblik på det, de har oplevet, på det stærkeste og indstændigste fraråder tysk oprustning. Jeg ved ikke, hvorfor man gør sig særlig kvalificeret ved at være enig med den højtærede statsminister; statsministeren lægger jo ikke på nogen måde samme vægt på udtalelser af andre, som har en anden mening, og som tælles i tusindvis. Jeg tror ikke, det vil være klogt sådan uden videre at afvise henvendelser fra disse sidste, når de kommer til det danske folketing med advarsel imod tysk oprustning og med anmodning om at få lejlighed til at give udtryk for deres synspunkter ved en folkeafstemning.

Jeg ved ikke, hvor mange henvendelser der er kommet. Jeg ved, at der her til folketinget er kommet mellem 60 000 og 80 000, og at adskillige tusinde medborgere overfor enkelte medlemmer og på anden vis har givet udtryk for de samme synspunkter. Men det er isørigt slet ikke så ringe en præstation, at der dog er så mange mennesker, der viser en positiv interesse for sagen og ulejlig sig med at gøre opmærksom på deres synspunkt overfor folketinget og offentligheden. Vi har i hvert fald ikke været udsat for noget tilsvarende på noget andet tidspunkt, og det kan meget vel tænkes, at de her nævnte henvendelser repræsenterer adskillige hundrede tusinde vælgere — hvad de gør. Så sent som i går fik jeg en henvendelse fra Silkeborg med 1 300 underskrifter af folk fra alle samfundsgrupper, folk fra alle politiske partier. Jeg tror ikke, man gør klogt i at ignorere disse henvendelser; de er virkelig udtryk for en stemning, som bunder dybt i det danske folk. Den er fremkaldt af frygten for, hvad der kan ske, når Tyskland igen får våben i hænde og bliver en militærmagt, der kan skaffe sig indflydelse i Europa.

Jeg synes derfor, det vil være rigtigt at vise det hensyn overfor de tilkendegivelser, der er kommet fra befolkningen, at man giver befolkningen mulighed for at udtale sig ganske konkret om spørgsmålet Tyskland. Hvis det viser sig, at det kun er en lille minoritet i landet, der står bag disse henvendelser, så behøver de stormægtige par-

tier, der står sammen i dette spørgsmål, ikke at ængstes. Viser det sig at være en virkelig betydelig del af det danske folk, der står bagved disse synspunkter, synes jeg også, de har krav på, at man tager hensyn til deres mening. Der har ikke på noget tidspunkt været adgang til isoleret at tage standpunkt til spørgsmålet om Tysklands stilling. Netop dette, at der også foreligger underskrifter og henvendelser fra mange indenfor de partier, der er tilhængere af og støtter tanken om tysk genoprustning, kan begrunde, at man får klarlagt den danske vælgerbefolknings synspunkter.

En sådan afstemning skal ikke fratage folketinget dets ansvar. Hvis der bliver så ringe tilslutning, at forslaget efter grundlovens almindelige regler ville falde bort, så må folketinget, men på eget ansvar, tage stilling til og bedømme, hvor meget man vil lægge vægt på denne folkeafstemning og den tilslutning, den har fået.

Jeg vil gerne slutte med at sige, som jeg også ved tidligere lejlighed har givet udtryk for, at det standpunkt, som jeg og min gruppe indtager, ikke går ud på at forsøge at rejse had mod det tyske folk. Jeg vil være med til og vi vil være med til på alle fredelige områder at drage et demokratisk Tyskland med ind i et europæisk samarbejde og fællesskab. Lykkeligt ville det være, om det kunne ske, men efter min mening støtter vi ikke de kræfter i det tyske folk, som skal bære det nye tyske demokrati frem, ved at genopruste Tyskland og påny give militæret en farlig indflydelse på det tyske folks udvikling.

Der er underjordiske kræfter i Tyskland, som vil bryde demokratiet ned; dem findes der tydeligvis mange af. Det er uhyggeligt ved adskillige lejligheder at se, hvordan disse kræfter kommer til udtryk. De er ikke udtryk for det tyske folks synspunkt eller standpunkt i dag, men det er før set, hvordan standpunkter i Tyskland kan ændres, og hvem ved, om ikke disse kræfter under en tysk militær revanchetanke let vil få en stærkere placering, end de har i Tyskland i dag. Hvem ved, hvornår disse kræfter, der dukker frem ved visse lejligheder, bliver de stærkeste og vil bestemme udviklingen i Tyskland? De vil få næring gennem de militære magtsynspunkter, som

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

vil rejse sig under en ny stor tysk hær, og det er det, jeg advarer imod. Der kan komme en dag, hvor dette ting vil fortryde det standpunkt, som man nu øjensynligt med så stor tillid går ind for.

Jeg tilråder, at man stemmer imod ratifikationen, og jeg tilråder, at man stemmer for, at der gives mulighed for en folkeafstemning, før endelig beslutning træffes, således at det danske folk kan give udtryk for sine synspunkter overfor et spørgsmål af livsvigtig betydning for os alle.

Aksel Larsen: Vi står her i folketinget desværre påny i en situation, hvor en vigtig, måske skæbnesvanger afgørelse på forhånd betragtes som truffet, og hvor vi ved, at debatten i hvert fald for dem, der burde være her i salen, ikke har så stor interesse, hvad man også kan se af, at der hele formiddagen igennem ikke har været $\frac{1}{3}$ af tingets ærede medlemmer tilstede, men hvor afstemningen, når den måtte komme, vil blive dirigeret efter beslutninger fra lukkede partimøder, hvorfra vi ikke er underrettet om de argumenter, man har anvendt til dèr at skaffe sig et sådant flertal, at det mindretal, der også i de tre atlantiske partier har betænkeligheder ved det, vi er inde på, bøjer sig.

Man har naturligvis en tilbøjelighed til, når sådan en sag foreligger, at sige, at dette er den alvorligste afgørelse, vi har stået overfor. Det har været sagt så mange gange, det virker noget forslidt, og alligevel tror jeg ikke, jeg kan undlade at gentage en sådan udtalelse. Jeg tror ikke, jeg kan undlade det, fordi dette at gå et stort skridt videre ad Atlantpagtens og Atlantpolitikens vej og direkte give tilslutning til skabelse af en ny tysk militærmagt og optagelse af et oprustet Vesttyskland i Atlantpagten forekommer mig at være det mest skæbnesvangre, der endnu er sket.

Det er nødvendigt at erindre om, at da folketinget for godt og vel seks år siden — det var i marts 1949 — vedtog Danmarks indtræden i Atlantpagten, skete det efter en diskussion, hvor de, der anbefalede Atlantpagten, i alt væsentligt betjente sig af tre argumenter. De sagde for det første: Russerne er angrebslystne, de kommer i morgen eller senest i overmorgen, hvis

ikke Vesteuropa bringes ud af sin værgeløse tilstand, hvilket kun kan ske ved Atlantpagten. De sagde: der er ingen betænkelighed ved at gå ind i Atlantpagten, for husk på, også det lille Danmark har samme stemmeret som stormagterne og har vetoret i vigtige spørgsmål; og de tilføjede: det bliver billigere for Danmark at opruste, når vi er medlem af Atlantpagten, ellers vil det blive så fantastisk dyrt. Ja, det sidste argument behøver man jo ikke at beskæftige sig alvorligt med, når man tænker på, at dengang var Danmarks samlede årlige forsvarsudgifter omkring 300 mill. kr., og nu er de trods en påstået besparelse omkring 1 milliard kr., kun med udsigt til stigning.

Hvad angår vetoretten kommer jeg tilbage til den senere i forbindelse med den påstand, den højtærede stats- og udenrigsminister har fremsat om, at hvis Danmark tillader sig at stemme imod forslaget om Vesttysklands optagelse i Atlantpagten, altså hvis Danmark udnytter sin vetoret, bliver vi simpelthen smidt ud af NATO... (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Hvor står det?). Det står i den højtærede statsministers forelæggelsestale. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Må det ikke citeres?). Jo, jeg skal citere det, når jeg kommer til det, men jeg troede ærligt talt, at den højtærede statsminister selv kendte sin forelæggelsestale. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Det var rart at få det citeret).

Formanden: Jeg beder om, at man ikke afbryder.

Aksel Larsen: Så endelig dette med, at Vesteuropa er udsat for fare for russisk aggression og er værgeløst og derfor må skabe Atlantpagten. Det er altså seks år siden, dette blev sagt. Det er ikke så mange måneder siden, Atlantpagtstyrkerens øverstkommanderende i Europa på en måde gjorde status i en tale, hvor han konstaterede: ganske vist er der sket store fremskridt, men vi kan ikke klare os alligevel; hvis russerne kommer, kan de løbe os overende. Derfor, sagde han, er det nødvendigt, at vi opruster Tyskland. Altså efter seks års forløb er man ikke nået længere. Derfor må det være naturligt for et menne-

[Aksel Larsen.]

ske, der er begavet med eller tror, han er begavet med almindelig jævn fornuft, at stille det spørgsmål: Hvis disse russere virkelig var vanvittigt angrebslystne i 1949, hvorfor har de så ventet i seks år og stadig ikke påbegyndt deres påståede aggression, medens Vesteuropa har ligget så værgeløst hen? Men videre er det nødvendigt at sige, at i 1949 var der ingen, der talte om, at det såkaldte vestlige forsvar kun var muligt, hvis vi havde tyske militærstyrker med, nej, tværtimod, det talte man ikke om. Nu kommer man og fremstiller det, som om hele Atlantpagten praktisk talt er værdiløs, hvis Vesttyskland ikke oprustes.

Der er kommet en del materiale fra udenrigsministeriet til orientering for folketinget om denne sag. Det har været noget vanskeligt at få fremskaffet materialet, det er synd at sige, at udenrigsministeriet har været særlig velvilligt. Det tog lange tider, før det lykkedes at få udenrigsministeriet til at rykke ud med den såkaldte Bonn-traktat mellem Vesttyskland, England, Frankrig og Amerikas Forenede Stater, og jeg bekender, at jeg, som vel var den drivende kraft i kravet om at få dette materiale frem, havde udtømt min energi og anså det for håbløst også at få fremskaffet Europahærtraktaten til trods for, at meget af det materiale, der er forelagt os, egentlig kun kan forstås, hvis man sammenholder det med Europahærtraktaten og dennes bestemmelser. Men lad nu det være. Vi, der er særlig interesseret, har naturligvis også orienteret os om, hvad der står i Europahærtraktaten, og iøvrigt er det sådan, at dette kompleks af traktater, protokoller og erklæringer er formuleret så almindeligt, så vagt og så indviklet, at det er temmelig svært at finde sig tilrette i det, og det kan udlægges på mange forskellige måder, således at det i hvert tilfælde kun på enkelte punkter vil lønne sig i denne debat at gå ind på det. På grundlag af dette materiale og det, der er sagt i den offentlige diskussion forud for denne behandling i tinget, og på grundlag af det, der er sagt af forudgående ærede ordførere, vil jeg da beskæftige mig med de væsentligste argumenter, der er kommet frem, og som skulle tale til gunst for Vesttysklands oprustning.

Der siges for det første, at uden Vesttysklands oprustning kan Vesteuropa ikke forsvare sig, og man glemmer totalt at føre blot en antydning af bevis for, at der er brug for et sådant forsvar, at der truer nogen aggression fra øst. Man glemmer også at beskæftige sig med de historiske erfaringer, Vesteuropa har gjort med tysk militærmagt, som går ud på, at hver gang der har eksisteret en stærk tysk militærmagt, har det været livsfarligt at være naboland til Tyskland. Det er noget besynderligt, at man med sådanne hundredårige erfaringer vil sige, at vi vil give Tyskland våben i hænde, for at det skal forsvare de lande, det gang på gang har overfaldet. Dette gælder ikke mindst, når man siger, som den højtærede statsminister gør det, at vi er nødt til at have Vesttyskland oprustet, for at Danmark kan blive forsvaret, og at vi må have udfyldt det militære tomrum i Sydslesvig og Holsten. Hver gang der har stået tyske tropper i Holsten, har det været for at overfalde Danmark, aldrig for at forsvare Danmark. Det er stærkt, at man på baggrund af disse erfaringer — og jeg regner med, at den højtærede statsminister ikke vil beskyldte mig for her at appellere til de følelser, jeg ved han ikke har, men vil forstå, at jeg forsøger at appellere til hans fornuft — vil påstå, at det på nogen som helst måde kan være en sikkerhed for Danmark at have tyske motoriserede divisioner stående i Holsten.

Lad os nu gå ind på den — nå ja, efter min mening noget sindssyge — tanke, at et angreb skulle true Danmark østfra, hvad skal så de tyske tropper gøre i Holsten? Jeg har gang på gang kigget på et Europakort og et Danmarkskort, og jeg kan ikke forstå, hvorfor tropper østfra, hvis de ville angribe Danmark, skulle vælge den længste vej og ikke den nærmeste vej. Man siger, at Atlantpagten giver sikkerhed for Danmark, for den opbygger et forsvar for det, man kalder Europa, et forsvar ved Elben; men ethvert studium af et Europakort siger mig, at Elben ligger vest for Danmark, så at et forsvar bygget op ved Elben ikke er i stand til at forsvare Danmark mod et supponeret angreb fra øst. Hvordan man end betragter dette, om man ser på det fornuftsmæssigt, erfaringsmæssigt, følelsesmæssigt, kommer man til det resultat, at det

[Aksel Larsen.]

ikke vil være nogen styrkelse for Vesteuropas sikkerhed, men det vil være en fare for Vesteuropa, og det vil være en fare for Danmark, hvis vi igen får tyske divisioner. Så siger man: ja, men man kan ikke nægte Tyskland ret til at besidde militær, man kan ikke nægte Tyskland denne demokratiske ret. De, der siger det i dag, er de samme, som i 1947 godkendte det danske memorandum til stormagterne, der på det tidspunkt afholdt deres Londonkonference. Det hedder heri bl. a. — jeg beder om tilladelse til at citere —:

„Europas historie i det sidste århundrede viser, hvilken trusel den tyske militarisme har udgjort for Tysklands nabo-stater. Danmark var offer for den første erobringsskrig i 1864, der efterfulgtes af Preussens krige mod Østrig og Frankrig i 1866 og 1870, og Danmark var et af ofrene for den sidste tyske aggression.

Danmark har derfor en særlig interesse i Tysklands fuldstændige afrustning og i, at tysk militarisme varigt udryddes.

Den kongelig danske regering går ud fra, at effektive foranstaltninger bliver truffet til forhindring af militær uddannelse af tysk ungdom og for at forebygge, at en tysk våbenindustri genopstår.“

De, der har stemt for denne erklæring i 1947, og de, der på intet tidspunkt har taget afstand fra det, der siges i den, kommer nu pludselig og fortæller, at man kan da ikke i evighed holde Tyskland afrustet. Ja, men det var det, de forlangte i 1947, med god begrundelse; og uden på nogen måde at ville beskæftige sig med den erklæring, det memorandum, de godkendte i 1947, kommer de nu og siger, at det er en demokratisk menneskeret for Tyskland igen at få lov til at opruste.

Man siger endvidere, som den højtærede stats- og udenrigsminister har sagt, at Vesttyskland bør virkelig forsvare sig selv; det er ganske urimeligt, at andre stater skal varetage Vesttysklands forsvar. Ja, men det har der ikke været tale om hidtil. Der har været tale om hidtil, at man udfra de beslutninger, der blev truffet på forskellige internationale konferencer under og efter krigen, og udfra den tankegang, der ligger i det omtalte danske memorandum af 1947, skulle sikre, at tysk militarisme og aggres-

sionsmulighed ikke igen kunne opstå. Det er motiveringen, den officielle motivering for, at der hidtil har været fremmede militære styrker i Tyskland. Der har ikke hidtil været brugt denne motivering, at det var for at forsvare Tyskland imod angreb; det var for at sikre, at Tyskland ikke påny skulle angribe sine nabolande. Iøvrigt foreligger der lige så få, det vil sige ingen, beviser eller blot sandsynliggende argumenter for, at Vesttyskland skulle være udsat for angreb østfra, som der foreligger for, at Vesteuropa i almindelighed eller Danmark i særdeleshed skulle være udsat for en sådan fare.

Så siger man, at det vil styrke demokratiet i Vesttyskland, at man optager Vesttyskland i de demokratiske nationers familie og giver det samme rettigheder, altså bl. a. ret til at opruste. Ja, det skal vi opleve, at dette bliver sagt fra socialdemokratisk hold i Danmark, medens man fra den socialdemokratiske arbejderbevægelse i Tyskland siger noget helt andet. Man siger det, som jeg allerede en gang har citeret, men gerne vil have lov til at citere igen. Man siger det, der blev vedtaget på fagforeningskongressen i Vesttyskland den 9. oktober 1954 med 391 stemmer mod 4, nemlig:

„Vi modsætter os remilitariseringen af Vesttyskland, sålænge vestmagterne og Bonneregeringen ikke har udnyttet hver eneste mulighed, som har til formål at tilvejebringe forståelse mellem nationerne og forenelse af Tyskland. For Vesttysklands indre udvikling betyder den i London fastsatte genoprustning af Vesttyskland og oprettelsen af en vesttysk hær en fare for skabelsen af en militaristisk autoritær stat, som kan betyde en afslutning på den tyske arbejderbevægelses anstrengelser for skabelsen af et politisk, socialt og økonomisk demokrati.“

Man har i den offentlige debat, og man har også her i dag, talt smukke ord om, at vi skal støtte de demokratiske kræfter i Vesttyskland. Her er en af talsmændene for de demokratiske kræfter i Vesttyskland, fagforeningskongressen, som siger: hvis man tillader vesttysk genoprustning, risikerer man, at demokratiet i Vesttyskland bliver slået ihjel.

Der er også andre røster, der taler i samme retning, røster fra de dansksindede sydslesvigere. Her henviser jeg, som jeg har

[Aksel Larsen.]

gjort en gang tidligere, til, hvad der i 1952 blev sagt af sekretæren i det dansk-tyske kontaktudvalg, W. L. Christiansen, da han talte ved en afstemningsfest i Odense:

„Vi anser den tyske remilitarisering for at være en stor fare, ikke alene for Danmark, men for hele den vestlige verden. Vi er af den opfattelse, at remilitariseringen vil medføre, at militarismens ånd igen vil erobre de civile tyske stater. Vi stiller det spørgsmål, hvilken garanti de allierede har for, at tyskerne altid og under alle omstændigheder vil kæmpe for Vestens sag. Den kanon er endnu ikke opfundet, som kun kan skyde mod øst.“

Det er udmærket, at man her forsikrer, at man har så umådelig stor tillid til Adenauers og til forbundsregeringens erklæringer. Vi andre har måske noget mindre tillid, vi ved, som også det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) har sagt — jeg håber ikke, det kommer til at skade det ærede medlem i hvert fald her i debatten, at jeg tilslutter mig disse udtalelser — vi ved, at får militarismen lov at vokse sig stærk i Vesttyskland, er det aldeles ikke givet, at de, der står i forgrunden i dag, fortsat får lov at stå i forgrunden. Vi ved, at når der har eksisteret en stærk militarisme i Tyskland, er det den, der har været den faktiske magthaver i forbund med de storindustrielle, som nyder økonomisk fordel af militarisme og oprustning, og som har deres egne aggressive planer om overfald på andre lande, og så kan alle mulige kønne erklæringer — de være så højtidelige, de være vil — blive forvandlet til det, en anden demokratisk kansler i 1914 kaldte „en lap papir“.

Der findes ingen historiske erfaringer, der giver grund til at have tillid til tyske regeringserklæringer, og derfor er det — ja, det er tragisk, at nogen kan sige, at vi med sindsro kan godkende Parisaftalerne, for i dem findes der særdeles effektive bestemmelser om begrænsning af det kommende tyske militærvæsen og om kontrol med det.

Nu er disse bestemmelser, disse traktater og protokoller, som jeg allerede har sagt, formuleret så uhyre indviklet, så de af dem, der er de virkelige magthavere indenfor de pågældende traktatområder, til enhver tid vil kunne forvaltes, kunne formuleres, som

det passer dem. Men hvordan man end læser dem, skal man have mere end svært ved at finde noget, der kan siges at være blot nogenlunde betryggende bestemmelser om begrænsning og kontrol.

Man siger, at der vil kun blive tale om en vesttysk hær på 500 000 mand. Ja, det står ikke i noget af det materiale, vi har fået forelagt fra udenrigsministeriet; det står derimod i det materiale, der findes i tilknytning til det, i det, folketinget ikke har fået forelagt, nemlig Europahæstraktaten. Der findes en erklæring fra den tyske forbundsregering om, at man vil stille 500 000 mand til rådighed for det vesteuropæiske fællesforsvar. Så siger man alligevel: ja, men det er jo fastslået, at dette kontingent ikke kan forøges uden enstemmighed mellem signatarmagterne, i dette tilfælde den reviderede Bruxellesstraktats magter. Det er ganske rigtigt, det står der; dette kontingent, som Vesttyskland forpligter sig til at stille til rådighed for den vesteuropæiske eller den vestlige øverstkommanderende, kan ikke forøges uden enstemmighed mellem de pågældende signatarmagter; men der står intet som helst i nogen traktat om, at Vesttyskland ikke derudover kan anskaffe sig militærvæsen. Der står tværtimod, at derudover har Vesttyskland lov til at anskaffe sig fornødne sikkerhedsstyrker til opretholdelse af indre ro og sikkerhed. Det er jo ikke så ganske små styrker, Vesttyskland allerede har til opretholdelse af indre ro og sikkerhed. Man har efter de officielle angivelser fra vesttysk regeringshold — og det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) og hans partifælle det ærede medlem hr. Alsing Andersen vil bemærke, at her støtter jeg mig altså ikke på noget, som er fremsat som agitationspåstande fra anden side — i henhold til det officielt tilgængelige materiale fra vesttysk regeringshold har man ialt i Vesttyskland 170 000 mand politi og polititropper, tildels kasereneret, tildels udrustet med svære våben, hvortil kommer 145 000 tyskere i bevåbnede militære tjenestegrupper for besættelsesmagten. Foruden disse eksisterer der organisationer, som ligeledes har en tydelig militær karakter, ledede af officerer, for en stor del uniformerede og indkvarterede i kaserner, nemlig Technisches Hilfswerk og

[Aksel Larsen.]

Luftschutzverband, på henholdsvis 70 000 og 50 000 mand. Det vil altså sige, at der efter disse officielle oplysninger findes 440 000 mand i delvis militære og i hvert fald bevæbnede tyske enheder i Vesttyskland. Og så er der endda åbnet mulighed gennem Parisaftalerne for, at man kan udvide denne styrke, idet der i dette forhold ikke kræves enstemmighed; der kræves kun, at det ordnes ved forhandling mellem forbundsregeringen og Bruxelles-traktatens signatarmagter, men der står intetsteds i traktater og protokoller eller erklæringer — i hvert fald ikke mig bekendt, og skulle det være regeringen bekendt, beder jeg om at få det oplyst — noget som helst, som kan opfattes eller udlægges eller forstås som et forbud mod, at Vesttyskland derudover opstiller en hær.

Jeg må måske erindre om, at midt under Londonforhandlingerne, hvor man lagde grundlaget for Parisaftalerne, offentliggjorde den vesttyske forbundsregering fra Amt Blank en oplysning om, at såsnart traktaterne var i hus, var man klar til, støttet på de kartoteker, man rådede over, kartoteker over tjenstdygtige folk, som havde deres militære træning fra den sidste verdenskrig, at opstille en hjemmehær på flere millioner mand, en såkaldt Heimat Verteidigungs Dienst. Der er ikke fra nogen vestlig stats hold protesteret mod disse planer, og i traktaterne og protokollerne findes der intet, der forbyder Bonnregeringen at opstille en sådan hjemmehær på flere millioner mand. Hvor er så begrænsningen og kontrollen henne, som man påberåber sig? Den er der ikke.

Ja, man siger, der er alligevel kontrol, for vi har oplevet det sensationelle, at England nu har forpligtet sig til bestandig at holde en militær styrke på det europæiske fastland. Den højtærede statsminister, som selv har sagt dette, ved, at det ikke er sandt. I den pågældende erklæring, som blev afgivet af daværende udenrigsminister Eden, blev der sagt, at England forpligtede sig til at opretholde en styrke på omkring 4½ divisioner på det europæiske fastland, medmindre den engelske regering fik brug for disse styrker andetsteds, for så ville man trække dem hjem. Det er jo ingen garanti, at den engelske regering lover at

opretholde disse styrker, til det behager den selv at flytte dem andetsteds hen — bortset fra at jeg ikke kan se, hvad 4½ engelske divisioner skal kunne gøre mod en tysk værnemagt, der er adskilligt større.

Der henvises til den amerikanske garanti-erklæring. Den taler slet ikke om kontrol med det vesttyske militærapparat; den taler om at opretholde amerikanske styrker i Europa til det, man kalder forsvaret af Vesteuropa, men den siger samtidig, at man vil opretholde sådanne styrker, som man selv anser for passende, så længe man selv anser det for nødvendigt. Altså, hvis man gik ind på den tossede teori, at disse amerikanske styrker skulle føre kontrol med den nye tyske værnemagt, måtte man i det mindste forlange, at der var garanti for styrkernes størrelse, bevæbning, og hvor længe de skulle opholde sig i Europa. Men det er der aldeles ikke. USA vil opretholde så mange styrker, som det selv finder passende, så længe som det selv finder det passende.

Og så kommer endelig det, som måske er det allervigtigste: når man rækker Fanden en lillefinger, risikerer man, at han tager hele hånden. Hvis man først tillader, at oprustningen begyndes i Vesttyskland, vil kontrolbestemmelser ingenting hjælpe, heller ikke selvom de på papiret kunne se særdeles effektive ud, hvad de, som jeg har dokumenteret, ganske vist ikke gør. Her må jeg igen have lov til at minde om de erfaringer, vi har haft med Tyskland i de perioder, hvor det har været militært stærkt nok.

Jeg har allerede erindret om Bethmann Hollweg, som i 1914 erklærede, at en højtidelig traktat, som han selv havde underskrevet i 1911, kun var en lap papir, og herregud, det måtte man da ikke regne med at Tyskland ville rette sig efter. Jeg vil også minde om en erklæring, afgivet af en anden tysk rigskansler ved navn Adolf Hitler, en erklæring, som blev afgivet den 16. marts 1935, da Hitler i en tale publicerede, at nu agtede Tyskland at bryde de bestemmelser, det selv havde skrevet under på i Versailles-traktaten, og nu agtede Tyskland at påbegynde en almindelig oprustning. Ved den lejlighed udråbte Hitler, at han højtideligt forpligtede sig overfor hele verden til aldrig at sætte Tysklands stridskræfter ind som angrebsvåben, men udeluk-

[Aksel Larsen.]

kende til forsvarsformål og udelukkende for at bevare freden. Ja, hvordan det gik, ved vi alle, og man må spørge, hvordan det står til med dem, som efter sådanne erfaringer kan sige, at tyske regeringserklæringer er nogen absolut garanti.

Men så siger man: jo, men det vil styrke freden, og det vil først give de forhandlingsmuligheder med Sovjetunionen, som man gerne ser skabt. Det er jo ikke rigtigt; det er tværtimod sådan, at de vesttyske militærister, de, der er udsat til at stå i spidsen for den kommende vesttyske militærmagt, og som vi ved kommer til at spille en afgørende rolle i den, mangfoldige gange har erklæret, hvad de vil anvende den til, nemlig til revanchekrig, til at genvinde det abte områder i øst og vest og syd og nord. Og hvis man er så interesseret i forhandling, hvorfor tager man så ikke forhandlingerne, medens tid er, hvorfor vil man absolut skabe et fait accompli, før man vil indlade sig på forhandlinger om det, som er det vigtigste at forhandle om i Europa, nemlig om tysk enhed?

Ja, her siger den højtærede stats- og udenrigsminister og det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft med en utiltalende naivitet, at man kan ganske roligt ratificere Parisaftalerne og opruste Vesttyskland, for Sovjetregeringen består af realitetspolitikere, og de vil såmænd gerne forhandle om tysk enhed alligevel, når først vi har gennemført Vesttysklands oprustning. Jeg må have lov at spørge, hvorfor man ikke ville udnytte forhandlingsmulighederne i forvejen. Men jeg må samtidig have lov at erindre om, navnlig når man her taler om realitetspolitikere, at Sovjetregeringen har givet sin utvetydige vurdering af Parisaftalerne og forkyndt, hvordan den vil reagere på dem. Sovjetregeringen har erklæret, at den kun kan opfatte Parisaftalerne som en yderligere militær trusel imod Sovjetunionen, og at den agter at drage de fornødne konklusioner af denne opfattelse og indrette sig på at forsvare sig. Næsten

hver gang der kommer en betydningsfuld note eller en betydningsfuld erklæring fra Sovjetregeringen, så sætter avisernes udenrigspolitiske skribenter, og så sætter forskellige såkaldte statsmænd sig til angiveligt at gruble dybt og inderligt over, hvad den i grunden kan have ment med det, den sagde. Jeg anbefaler at lade være med at gruble, for jeg synes, at når man udtaler sig fra den side, gør man det så tydeligt, at hvis det blot læses efter bogstaven, forstår man også, hvad meningen er. Det er sagt fra Sovjetregeringens side, at hvis man ratificerer Parisaftalerne, vil forhandlinger om tysk genforening indenfor en overskuelig fremtid være nytteløse. Dermed er ikke sagt, at man overhovedet ikke vil forhandle om noget som helst, og man har fra den side aldrig afvist at forhandle; men det er så sent som i udenrigsminister Molotovs tale i den øverste sovjet den 8. februar i år gentaget, at virkeliggør man Parisaftalerne, opruster man Vesttyskland, vil forhandlinger om tysk enhed være nytteløse.

De, der taler om realitetspolitik, skulle tage hensyn hertil og indse, at rimeligere end at ratificere Parisaftalerne ville det være, om Danmark gjorde sin indfyldelse gældende for, at forhandlinger kom i gang, før det blev for sent, så man fik en ordening på det vigtigste spørgsmål i Europa, det tyske spørgsmål.

Endelig siger man så — og det er naturligvis i sin nød for saglige argumenter — at Østtyskland jo er oprustet, og man kan da ikke lade Vesttyskland ligge værgeløst hen. Der foreligger ikke noget som helst bevis for, at Østtyskland er oprustet; der foreligger en række påstande, fremsat fra vestligt hold og gentaget her i salen, om, at Østtyskland har 100 000 politibetjente. Det er muligt, de har det, jeg har ikke kunnet verificere det, men jeg minder om, at under Berlinkonferencen blev der fra vestligt hold fremsat lignende påstande om den østtyske oprustning repræsenteret ved folkepoliti. Så foreslog Sovjetregeringens repræsentanter, at der blev nedsat en fælleskommission,

[Aksel Larsen.]

som skulle undersøge, hvor store bevæbnede politi- og andre styrker der fandtes i Østtyskland og Vesttyskland, og dette forslag blev uden diskussion nedstemt af de tre vestmagter, de ønskede ikke denne undersøgelse. Jeg kan ikke få andet ud af det, end at de var klar over, at en sådan undersøgelse ville have vist, at i forhold til befolkningstal og landområde er der i hvert fald mindst lige så mange politibetjente og andre bevæbnede styrker i Vesttyskland som i Østtyskland.

Jeg synes, det er uanstændigt, at man med en sådan dristighed — vi savner vist desværre i Danmark et ord, der dækker det tyske ord „Gefrorenheit“ — jeg synes, det er stærkt, at man med en sådan dristighed råber op om, at Østtyskland er oprustet, oven i købet vender sig mod dem, der kræver folkeafstemning om Parisaftalerne, og siger: Hvorfor protesterer I ikke mod den østtyske oprustning, der har fundet sted? — når der intet som helst bevis foreligger for, at en sådan oprustning har fundet sted, når alt tyder i modsat retning, og når det, der foreligger til afgørelse, ikke er spørgsmålet om østtysk oprustning.

Jeg har ikke sympati for tysk oprustning, hverken øst- eller vesttysk, men det, der foreligger her, er et forslag om oprustning i Vesttyskland, og jeg synes, det er rimeligt, at man beskæftiger sig med det forslag, der foreligger, og ikke beskæftiger sig med forslag, som ikke foreligger.

Der kan ikke være nogen tvivl om, at spændingen i Europa vil blive betydeligt forøget, hvis Parisaftalerne virkeliggøres, og der kan ikke være nogen tvivl om den fare for freden i almindelighed og i Tysklands nabolande i særdeleshed, der vil opstå, hvis der kommer en tysk militarisme igen. Jeg kunne anføre en mængde citater og kendsgerninger, som vidner om, hvilken ånd der besjæler de nuværende og kommende magthavere i Vesttyskland, og det er tragisk, at Danmark under en socialdemokratisk regering skal falde den i alt væsentlig socialdemokratiske arbejderbevægelse i Vesttyskland og den virkelige demokratiske bevægelse i Vesttyskland i ryggen og støtte dem, som ved genoplivelse af den tyske militarisme vil tilføje demokratiets muligheder i Vesttyskland et dødeligt slag.

Vi finder ikke, at folketinget har ret til at afgøre denne sag. Efter vor opfattelse ved også hvert eneste æret medlem af dette høje ting, at folketinget ikke har mandat til at afgøre denne sag, og hvert eneste æret medlem af dette ting ved, at folkeflertallet er imod Tysklands genoprustning og tilhænger af, at sagen i hvert fald afgøres ikke af folketinget, men ved folkeafstemning.

Nu har der været nogen diskussion om, hvorvidt folkeafstemning er lovlig, og det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) har jo tidligere derom forkyndt, at folkeafstemning om denne sag simpelthen er forbudt efter grundloven og nærmest vil være noget kriminelt. Nu, efter at hans statsminister har måttet erkende, at folkeafstemning om denne sag er lovlig, skal det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) forsøge at klare sig og siger: det er dog i alt fald sådan, at grundloven i folkeafstemningsparagraffen udtrykkeligt undtager internationale traktater fra folkeafstemning.

Jeg beklager, men det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) må befinde sig i en kedelig situation, når han ikke kan afholde sig fra her fra denne talerstol at sige noget, som han ved er diametralt modsat af, hvad der står i den pågældende passus i grundloven. Jeg tillader mig et citat:

„love til gennemførelse af bestående traktatmæssige forpligtelser kan ikke undergives folkeafstemning.“

Dette er i og for sig en selvfølgelighed. Hvis der består traktatmæssige forbindelser, kan man ikke sige, at spørgsmålet om, hvorvidt de skal opfyldes, skal underkastes folkeafstemning. Men man må undskylde mig: Parisaftalerne er et nyt sæt traktater, de er ikke „bestående traktatmæssige forpligtelser“. Det skal netop afgøres, om Danmark vil indgå på disse traktatmæssige forpligtelser, og selvfølgelig er det lovligt at holde folkeafstemning om det.

Så siges det, at man behøver ikke at holde folkeafstemning, for vælgerne har jo givet folketinget mandat, og det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) henviste til, at ved valget i 1953 vidste i hvert fald alle socialdemokratiets vælgere, hvor socialdemokratiet stod i denne sag. Det er ikke

[Aksel Larsen.]

rigtigt. Forholdet er det, at de 3 partier, som her i salen går ind for Tysklands genoprustning, omhyggeligt har undladt at omtale dette spørgsmål i deres valgagitation i 1953. Hvis det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) i sin valgkreds i 1953 på alle sine vælgermøder havde sagt til vælgerne: ærede vælgere, jeg ønsker at opruste Vesttyskland, stem på mig! — så vil jeg erkende, så havde det ærede medlem mandat til at optræde, som han gør i hele denne sag. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Det er for groft efterhånden!). Ja, det er for groft efterhånden, for det har det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) jo ikke gjort. Det ærede medlem har under sin valgkampagne i 1953 forklaret, at det drejede sig om folkepensionering, om boligbyggeri, om en lav rente, om alle den slags ting, og på det grundlag bad han vælgerne stemme på ham.

Der var to partier, der under valgkampen i 1953 forsøgte at drage disse spørgsmål ind i den offentlige debat, det var det radikale venstre og kommunisterne; de andre følte ikke stor trang til det. Det er sådan, at vælgerne naturligvis på valgdagen har afgivet deres stemmer i henhold til de valgprogrammer, der blev udsendt, og de valgtaler, der blev holdt, og de tre partier, der her vil godkende Parisaftalerne, har ikke på nogen af vælgermøderne i 1953 bedt vælgerne om mandat til noget sådant.

Så siger man: ja, men spørgsmålet er altfor indviklet, det kan ikke formuleres således, at vælgerne overhovedet er i stand til at svare på det; for vælgerne kan kun svare ja eller nej. Jeg vil gerne spørge, hvordan vi skal svare herinde, når afstemningen kommer, om det sker på anden måde, end at der stemmes ja eller nej, at der stemmes for eller imod, eller man afholder sig fra at stemme. Der er ikke nogen anden måde at stemme på her i salen, og spørgsmålet er vel ikke mere indviklet, hvis det bliver lagt ud til vælgerne, end det vil være her i salen. Hvis man mener, at folketinget er i stand til at svare ja eller nej, må man erkende, at så vil vælgerne også være i stand til at svare ja eller nej.

Videre siger man: det er umuligt at finde en sådan formulering, at vælgerne kan begribe det. Jeg synes ikke, man skal

underkende de vælgere, til hvis valgklare intelligens man ellers appellerer så hyppigt. Spørgsmålet kan udmærket vel formuleres sådan, at vælgerne forstår det og kan tage alle ting i betragtning.

Nu foreligger der to forslag om folkeafstemning, og sådan set kan jeg have sympati for dem begge to; men i den givne situation forekommer det radikale venstres forslag mig at være det bedst udformede, og derfor anbefaler jeg det til vedtagelse. Det er dog indlysende, at efter den offentlige debat, der har været, er vælgerne i temmelig høj grad orienteret, og hvis man så går frem på den måde, det radikale venstre har foreslået i sit forslag, vil vælgerne i høj grad være i stand til at afgøre sagen ved en folkeafstemning. Ja, det er der nogle der mener, at det er de alligevel ikke, og en af de mest fremtrædende ordførere for dette er det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen; der her som andetsteds har sagt: hvad forstår bønder sig på agurkesalat, det har vælgerne ingen begreb om, det begriber kun folketingsmedlemmerne, i alt fald den del af folketingsmedlemmerne, der er medlemmer af det udenrigspolitiske nævn, i hvert fald den del af det udenrigspolitiske nævns medlemmer, som tidligere har været ministre. Ja, når man kommer så langt ud, nærmer man sig altså enevælden og det standpunkt, der kan formuleres som: vi alene vide.

Men jeg vil sige, som det tidligere er sagt i denne debat, at folketinget er ikke i besiddelse af nogen oplysning, som ikke folket også er i besiddelse af, eller som man kan lade folket komme i besiddelse af. De partier, der her i salen går ind for Parisaftalerne, behersker jo mindst 95 pct. af de aviser, der læses her i landet, de behersker også i allerhøjeste grad radioen; de har haft og de har fortsat lejlighed til i befolkningen at propagandere for deres synspunkter; hvorfor er de så så bange for at lade folket stemme om sagen? Det kan, når man tænker over det, kun skyldes, at de ikke alene frygter, men at de ved, at folkeflertallet er modstandere af tysk genoprustning. Det er også derfor, de truer med, at vi ryger ud af Atlantpagten, hvis vi stemmer nej, eller hvis vi blot sender spørgsmålet til folkeafstemning.

Den højtærede stats- og udenrigsminister

[Aksel Larsen.]

efterlyste et ordret citat af, hvad han havde sagt i sin forelæggelsestale, og jeg skal selvfølgelig gerne komme med det, når han ikke selv aner, hvad han har sagt. Det står spalte 3161 i folketingsstidende, hvor statsministeren i sin argumentation mod tanken om folkeafstemning siger:

„Uanset hvorledes man formulerede spørgsmålet til vælgerne, ville en folkeafstemning i realiteten komme til at dreje sig ikke om Tysklands, men om Danmarks forhold til NATO, og dette forhold er, har jeg lov til at sige, forlængst afgjort af den danske vælgerbefolkning.“

(Stats- og udenrigsministeren [H. C. Hansen]: Altså var det falsk, hvad det ærede medlem sagde før!). Nej, når ministeren siger, at hvis vi sender sagen ud til folkeafstemning, bliver det ikke en folkeafstemning om Tysklands forhold til NATO, men om Danmarks forhold til NATO, så siger ministeren, at hvis vælgerne forkaster Parisaftalerne, ryger Danmark ud af NATO — på anden måde kan det hverken være ment eller blive forstået. Jeg må erkende, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har polemiseret mod statsministeren og gjort opmærksom på, at noget sådant ikke vel burde kunne tænkes, da Danmark jo har vetoret og ikke sådan kan smides ud. Vi kan have forskellige meninger om, hvorvidt det er gavnligt, at Danmark er medlem af Atlantpagten — vi mener ikke det er gavnligt — men det er lige stærkt nok, at de, der har agiteret så stærkt for Atlantpagten, nu overfor agitationen for folkeafstemning siger: det kan vi ikke have, for det vil bringe vort forhold til Atlantpagten i fare. De, der siger det, giver udtryk for, at de er inderlig overbevist om, at hvis forslaget kommer til folkeafstemning, vil det blive forkastet.

Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) siger, at der ikke er ret mange, der har krævet folkeafstemning efter hans opfattelse, kun nogle hundrede tusinde. Jeg bekender, at jeg ved ikke, hvor mange der er. Jeg ved, at på et vist tidspunkt havde vi mulighed for at opgøre tallet, og det var i december. Efter de offentlige protestudtalelser, der var fremkommet, og hvoraf størsteparten i måneder har ligget

inde i læsesalen, drejede det sig om ca. 200 000.

Siden er der kommet de mange små kuponer, indsendt fra denne tryksag, som har skabt så stor vrede i visse kredse. Hvor mange der er indkommet, ved jeg ikke. Jeg gik ud fra som givet, at når noget sådant blev indsendt til folketingset, blev det talt op, så man kunne få det nøjagtige forhold frem, og hvis det ikke er sket, håber jeg det sker.

Hvorom alting er, er det en kendsgerning, at det er flere hundre tusinde, der enten har protesteret mod tysk genoprustning eller har krævet folkeafstemning, mens de, der ønsker tysk genoprustning og ikke vil have folkeafstemning, i deres fattigdom klamrer sig til en petition, der har fået 500 underskrifter, hvorefter de udnævner disse underskrivere til at være fremtrædende modstandsfolk. Det var i fjor, at man, i besiddelse af et ret stort teknisk apparat, til flere tusinde mennesker udsendte opfordring til at skrive under på en henvendelse til regering og folketing om at godkende vesttysk genoprustning, og det hele, man kan præstere, er 500 underskrifter. Jeg forstår, at man har brug for støtte, og jeg forstår, at det er svært at få denne støtte. Derfor er man så glad for disse 500, og derfor siger man som det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) hånligt: der er måske kommet 100 000, der kræver folkeafstemning, herregud, de tæller ikke, de 500, som er imod, tæller mere.

Tænk på, at den overvejende del af den danske dagspresse har agiteret imod folkeafstemning og for tysk genoprustning. Tænk på, hvorledes der agiteres for den i radioen. Den diskussion, vi her fører for en trekvart tom sal, transmitteres ikke til lytterne, men i aften fik det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft lejlighed til at holde en agitationstale i radioen for tysk genoprustning. På den måde er mulighederne for at påvirke befolkningen, mulighederne for at drive oplysende virksomhed og politisk agitation fordelt i dette land, og de partier, der omtrent har skaffet sig monopol på at påvirke befolkningen for deres synspunkter, er alligevel bange for at lade den samme befolkning ved en afstemning afgøre den sag, der foreligger her. Der var en af de

[Aksel Larsen.]

ærede talere, jeg tror, det var det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft, der med forfærdelse sagde, at det kunne aldrig gå an, at man i 14 forskellige europæiske lande skulle have folkeafstemning. Hvorfor i alverden kunne det ikke gå an? Hvad skulle det skade?

Hvad folkeafstemningen i Danmark angår, var det den 23. oktober, den højtærede udenrigsminister underskrev aftalerne i Paris. Siden den tid er der gået mellem 5 og 6 måneder. Man har ikke været i stand til at føre sagen frem til afgørelse i folketingset før nu, simpelthen på grund af den store protestbevægelse, der har været i befolkningen. Man må give mig ret i, at det havde været muligt i løbet af dette snart halve år at organisere en folkeafstemning, så påstanden om, at folkeafstemning ville forsinke og af den grund slet ikke kunne gå an, hører ingen steder hjemme.

Ja, jeg må lade det være nok med dette, men jeg må dog til slut sige, at man skal gøre sig klart, hvad tysk oprustning vil føre til. Det vil føre til øget spænding og øget krigsfare i Europa og specielt til øget fare for Tysklands nabostater. Det er gjort fuldstændig klart fra Sovjetunionens og andre socialistiske staters side, at man opfatter Parisaftalerne som et aggressivt træk mod den socialistiske verden.

Man har advaret imod at vedtage dem, at føre dem ud i livet, man har tilbudt forhandling, men man har samtidig erklæret, at hvis de virkelig føres ud i livet, ser de socialistiske stater i Europa sig nødsaget til at tænke på deres sikkerhed, og så vil de etablere en koalition, som på sin vis kommer til at modsvare Atlantpagten. Så vil vi desværre være i den situation, at vi har to blokke i Europa, der begge opruster, og samtidig vil vi være i den situation, at oprustningen vil tage yderligere fart i Vesteuropa. Det kan endnu ikke være glemt, at umiddelbart efter at det var lykkedes Mendès-France i den franske nationalforsamling at få Parisaftalerne ratificeret med et mindretal af forsamlings medlemmer, erklærede han selv, at nu blev Frankrig nødt til at ofre adskilligt mere på sit forsvarsberedskab, for det var nødvendigt til enhver tid at være militært stærkere end Vesttyskland. Det viser, at selv Mendès-

France var klar over, at en fare truede fra et oprustet Vesttyskland, og at vi ville komme til at opleve en kapoprustning i Vesteuropa, idet Vesttysklands nabostater af frygt for det Tyskland, de selv hjælper til at opruste, vil pålægge sig selv større militære og dermed også økonomiske byrder.

Hvorom alting er: vi burde gå en helt anden vej, nemlig søge en forhandling til fredeliggørelse af forholdene i Europa, til skabelse af Europas kollektive sikkerhed og derved også bane vej frem til ikke blot et almindeligt forbud mod atomvåben, men også til en effektiv kontrollerende nedrustning af alle såkaldte konventionelle våben. Jeg kan ikke se andet, end at det er i Danmarks interesse, at man går denne vej. De, der nu erklærer at ville stemme for Parisaftalerne, kan dog ikke være blinde for, hvor Danmark er beliggende geografisk set, hvilken fare vi er udsat for, hvis det skulle komme til krigshandlinger her i Europa, for ikke at tale om det forfærdeligste af alt: en militær konflikt mellem øst og vest. Da vil der ingen sikkerhed kunne søges for Danmark, da har man en skæbne for Danmark at vente, der er værre end den, der blev Korea til del.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft har så let ved, når han ikke holder sin tale, men når talen holder ham, at klare sig med en række påstande om de danske kommunister. Jeg føler ikke trang til at imødegå dem, men kun til at sige, at vi danske kommunister er bekymret for, hvad der skal ske med Danmark, og derfor appellerer vi til folketingset om ikke at ratificere Parisaftalerne, og hvis folketingsets flertal mener, at Parisaftalerne bør ratificeres, så appellerer vi til det om dog at sende dem ud til folkeafstemning. Hvis de er sikre på, at folkets flertal vil godkende ratifikationen, så er der ingen risiko; hvis de frygter for, at folkets flertal er modstandere af Tysklands genoprustning, har de simpelthen pligt til at lade folket træffe afgørelsen.

Formanden: Jeg henstiller, at samtaler i sidegangene føres mere sagte.

Viggo Stærke: Jeg tror, det er en kendsgerning, at der ikke findes mange i den danske befolkning, der er begejstret for det, der sker nu. Man betragter det som valg

[Viggo Starcke.]

af et mindre onde fremfor et større onde, og alle de argumenter, som taler imod Tysklands optagelse i NATO, Tysklands oprustning, Tysklands genvindelse af suveræniteten, er det nødvendigt at tage hensyn til. Alle de dybe følelsesreaktioner, der kommer op i en nation, der har oplevet 1848, 1864, 1914, besættelsen i 1940 og årene derefter, hvor den tyske nazistiske magt dominerede Danmark, lader sig ikke udslette så forfærdelig let, og Danmarks tusindårige naboskab til Tyskland har givet os erfaringer for, at i visse perioder har den tyske magt været aggressiv og militaristisk. Den var det under det første sammenstød mellem Danmark og Tyskland i året 810, da det var Karl den Stores fremtrængen, der fremkaldte et krigerisk sammenstød med Danmark, og i det sidste århundrede har Tyskland været stærkt præget af militarisme.

Det, som bringer mange mennesker til at ængstes for Tysklands oprustning, er, at Tyskland i dag er splittet i en østlig og en vestlig del, og at ønsket om en genforening kan medføre episoder, som kan være farlige, og dette, at der i den tyske befolkning efter det sidste nederlag, som efter andre nederlag, lever følelser og tanker om hævn og om revanche. Endelig har Danmark som nabo til Tyskland med et vist ubehag set de eventualiteter i møde, at dansk og tysk militær skal stå side om side i en fælles opgave, og at den sydslesvigske ungdom, der har haft bitre erfaringer i hele to verdenskrige, hvor de har måttet kæmpe for en sag, som ikke var deres, nu igen risikerer at skulle være soldater under tvangsudskrivning i en magts tjeneste, som de ikke af hjertet tilhører. Såvidt jeg ved, er der i den tyske grundlovs § 4 garantier for, at ingen i Tyskland kan tvinges til militærtjeneste mod sin overbevisning, og jeg håber meget, at denne paragraf, som er i den dansksindede sydslesvigske ungdoms interesse, ikke bliver ændret.

Alle de argumenter, der taler imod det, der sker nu ved ratificeringen af Parisaftalerne, er reelle argumenter, som vejer tungt, men det er kun en del af argumenterne, og når man skal bedømme en sag, kan man ikke nøjes med at fremføre en del eller en trediedel af argumenterne. I histo-

rien og i udenrigspolitikken skifter skyerne ofte på himmelen, og den udenrigspolitiske kurs kan ikke være skematisk, men må tage hensyn til de problemer, der dukker op undervejs.

I 1949, da den store demokratiske defensive forsvarsalliance blev skabt, da brød Danmark med en neutralitetspolitik, som vi havde haft gennem mange, mange år. Det var et meget afgørende skel. Det, vi nu har at tage stilling til, er ikke en forandring i vor udenrigspolitik af samme afgørende karakter som i 1949, men må dog alligevel siges at være af så stor betydning, at den påkalder hele befolkningens interesse. I den periode, Danmark var neutralt og isoleret, kan man godt sige, at Danmark havde det meste af sin suverænitæt; og opretholdelsen af et lands suverænitæt er et ideal, men den fuldstændige suverænitæt begrænses ganske naturligt, når nationer skal samarbejde, når deres bestræbelser skal koordineres og integreres. Det gælder ikke blot for Danmark; men det gælder for alle nationer, der deltager i internationalt samarbejde.

I modsætning til de argumenter, jeg nævnte, der talte imod og vakte betænkelighed, synes jeg, det er nødvendigt også at se på de argumenter, der taler for.

Det er en realitet, at det, der i verdenspolitikken i dag er den store fare, ikke er Tyskland; det er kommunismen og den imperialistiske Sovjetmagt. Det, vi står overfor i dag, er ikke et samlet Tyskland, det er et delt Tyskland, og et delt Tyskland betyder ikke helt den samme fare som et samlet Tyskland. Det, vi står overfor i dag, er ikke et isoleret Tyskland, men et Tyskland, som skal være deltager i en stor demokratisk defensiv pagt; og et Tyskland, som er med i et sådant stort internationalt fællesskab, betyder ikke den samme fare, som et samlet, isoleret, stærkt rustet Tyskland betød tidligere. Derfor foreligger der i europæisk politik en helt ny situation.

Den rolle, som Tyskland spillede i den første verdenskrig og i den anden verdenskrig, var den aggressive militarismes rolle, og det kunne have været forhindret, hvis de demokratiske stater havde haft et solidarisk forbund. I mellemkrigsårene, da Folkenes Forbund var blevet skabt, var det

[Viggo Starcke.]

Winston Churchills politik at skabe et fællesskab een for alle, alle for een og med magt bagved, og var det lykkedes ham, var den anden verdenskrig ikke kommet. Desværre mislykkedes det for ham, fordi defaitister, optimister og pacifister forhindrede dets gennemførelse, og det alvorligste af det hele var, at Amerika svigtede sit ansvar og forlod Folkenes Forbund. Men både under den anden og under den første verdenskrig lykkedes det efterhånden møjsommeligt at samle demokratierne, og ved slutningen af disse krige trådte Amerika ind. Det, der gav styrken for demokratiet, var denne samling og Amerikas enorme støtte bagved; og det er den situation, der består i dag, da den tredje verdenskrig endnu er på det kolde stadium, at demokratierne i forvejen er samlet, at Amerika i forvejen er med; og et Tyskland indenfor et sådant samlet demokrati *med* Amerika kan ikke betyde den samme fare som tidligere. Derfor er det betænkeligt, at et medlem som det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) fremfører kritik af det, der er ved at ske, uden at fremlægge denne klare opstilling, som er nødvendig for en helhedsbedømmelse.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsens stilling kan man bedre forstå, og jeg tror, man gør klogt i i udenrigspolitiske spørgsmål altid at spidse øren, når det ærede medlem udtaler sig, eller når noget er i Ruslands interesse. Så er det meget vigtigt at være klar over, at her er noget, man skal passe på; men det er altid kedeligt at erfare, at der er en næsten fuldstændig parallelisme mellem det ærede medlem hr. Aksel Larsens argumenter og konklusioner og de argumenter og konklusioner, som man hører fremført fra det radikale venstre.

Det er blevet fremhævet her i denne debat og tidligere, at der er flere nye momenter i sagen, nemlig at Tyskland i dag ikke er isoleret, at det afgiver betydningsfulde garantier, at det underkastes en kontrol sammen med de andre medlemsstater indenfor NATO, og at f. eks. en så vigtig ting i moderne krigsførelse som olie vil det være meget nemt for de øvrige Atlantpagtmedlemmer at lukke for, således at en tysk genbevæbning i dag ikke indebærer den samme fare som før. Endelig kan man ikke

helt afvise den mulighed, at det tyske folk, som er et begavet folk og et dygtigt folk, som har haft bitre erfaringer under to enorme katastrofer og nederlag, har lært noget af disse erfaringer. Dertil kommer alle de argumenter, som anføres fra sagkyndig militær side, de strategiske argumenter, muligheden for det, man kalder forward strategy, hele den betydning, Danmark har i kraft af sin strategiske beliggenhed ved indsejlingen til Østersøen, ved indsejlingen til Kattegat, ved sin beliggenhed nord for Kielerkanalen, ved bælterne, ved Øresund. Endelig er der hele den vigtige del af det danske rige, som ligger på den vestlige halvkugle, Grønland, som i dag er af vital betydning for Canadas og De Forenede Staters forsvar.

Se, spørgsmålet, som vi skal tage stilling til, når det drejer sig om Parisaftalerne, omfatter tre ting. Den ene er Tysklands genvindelse af dets suverænitet, og dér har Danmark ikke nogen indflydelse; Tyskland får sin suverænitet nu, hvad enten vi siger ja eller nej, og Danmark kan ikke lægge dette spørgsmål ud til en folkeafstemning, fordi man ikke kan holde folkeafstemning om et problem, hvis løsning man ikke har nogen mulighed for at få indflydelse på. Det andet problem er Tysklands genbevæbning eller genoprustning. Heller ikke dette problem har Danmark i dag nogen mulighed for at øve indflydelse på. England, Frankrig, Norge, Beneluxlandene, Amerika, alle disse lande har erklæret, at de ikke længere vil opretholde en besættelsesstyrke i Tyskland, og en besættelsesstyrke i Tyskland er den eneste ting, der kan forhindre en genoprustning i et Tyskland, der har fået sin suverænitet.

Her i Danmark har socialdemokratiet, venstre og det konservative folkeparti erklæret, at de ikke længere ønsker at deltage i en besættelsesstyrke for at forhindre Tysklands genoprustning. Det vil igen sige, at når det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) ustandselig vender sig mod Tysklands oprustning, skylder han at svare på, om han ikke er klar over, at den eneste måde, man kan forhindre Tysklands genoprustning på, er ved at holde en besættelsesstyrke i Tyskland, og da ingen af de andre vesteuropæiske magter vil påtage sig dette arbejde og de tre store demokratiske partier

[Viggo Starcke.]

heller ikke vil påtage sig det, er det så virkeligt det ærede medlems mening, at det radikale venstre vil udruste en besættelsesstyrke for at forhindre Tysklands genoprustning? For ellers er der ingen mening i, hvad det ærede medlem siger. Tyskland kan oprustes isoleret, og Tyskland kan oprustes indenfor NATO. Tyskland kan oprustes uden kontrol af andre magter, og Tyskland kan oprustes med kontrol. Som den højtærede stats- og udenrigsminister gentagne gange har sagt, er problemet det enkle, om Tyskland skal genoprustes under NATO-kontrol eller uden. Men da Danmark som sagt ikke har nogen indflydelse på dette spørgsmål, egner det sig heller ikke til folkeafstemning.

Det tredje område er Tysklands optagelse i NATO. Her har Danmark en afgørende indflydelse; vi har en vetoret, og som medlem af NATO har vi både en ret og en mulighed for at forhindre Vesttysklands optagelse. Her er altså et område, hvor en folkeafstemning både formelt og reelt kan øve en indflydelse.

Hvis Tyskland var et lige så solidt demokrati som f. eks. Sverige, tror jeg ikke, der var mange, der ville modsætte sig eller være betænkelige ved dets optagelse i NATO; eller hvis Tyskland havde været et lige så solidt demokrati som f. eks. England, tror jeg heller ikke, der var nogen, der ville modsætte sig dets optagelse i NATO; men det er den bitre erfaring og den tvivl, der endnu råder med hensyn til Tysklands demokrati og Tysklands fredelige hensigter, der gør, at man stiller sig reserveret.

Når man indenfor NATO har indgået en kollektiv pagt i defensiv hensigt, sker der noget lignende, som når man i Holland bygger et dige mod oversvømmelser, eller som når man i Ægypten langs med Nilen anlægger vandingsanlæg og dæmninger: det er en kollektiv opgave, og hvis den enkelte lodsejer ikke vil overholde sin del af forpligtelserne, går det ikke blot ud over ham, hvis oversvømmelserne kommer, men også over alle de andre. Indenfor NATO er Danmark en betydningsfuld brik ved sin strategiske beliggenhed, men alligevel en lille brik. Tyskland er i dag en stor brik ved sin centrale strategiske beliggenhed i hele

Vesteuropa, hvor Tysklands deltagelse er afgørende for, om man kan lægge forsvarslinien langt frem eller langt tilbage. Hele spørgsmålet om Vesttysklands optagelse i NATO egner sig efter mit skøn til folkeafstemning.

Retsforbundet er tilhænger af folkestyre og af folkeafstemning. I 1949, da Danmark skulle tiltræde Atlantpagten, foreslog vi, at spørgsmålet skulle forelægges vælgerne ved en folkeafstemning. Jeg tror, det havde været klogt, hvis man havde gjort det, fordi det på en ganske anden måde ville have tvunget befolkningen til at sætte sig ind i problemet, og jeg tror, det ville have givet en betydelig støtte for Danmarks udenrigspolitik at have folket med sig i vågen tilstand.

Der er een ting, som har været uheldig i agitationen for folkeafstemning, og det er, at kommunisterne og tildels det radikale venstre har benyttet ønsket om folkeafstemning som en slags taktisk, tildels stemmetaktisk manøvre. Retsforbundet vil gerne undgå dette, og jeg har for lang tid siden fremført den tanke, at hvis Tyskland var et solidt demokrati, ville der ikke være betænkeligheder ved at lukke det indenfor i den demokratiske familie i NATO, og at den første prøvesten for et demokrati er den måde, hvorpå det behandler sine nationale mindretal. Da sagen var til behandling her i efteråret i oktober, fremførte jeg den tanke, at Tysklands optagelse i NATO skulle gøres afhængig af, om det behandle sine nationale mindretal på en demokratisk måde, ganske specielt det mindretal, der står os nær, det sydslesvigske mindretal. Efter de forhandlinger, der i den sidste tid har været ført mellem den danske og den vesttyske regering, er der nu kommet en løsning på betydningsfulde områder af disse problemer, hvorved Tyskland har tilkendegivet sit ønske om at være et demokrati, og dette må efter mit skøn få indflydelse på den stilling, man indtager til Tysklands optagelse i NATO. Men jeg må bestemt hævde, at når Tyskland skal have demokratiske rettigheder ved siden af de andre vestlige stater, må Tyskland også påtage sig demokratiske pligter.

Den reelle side af problemet er efter mit skøn den vigtigste, men den formelle side

[Viggo Starcke.]

af problemet er også vigtig; og den formelle side af problemet omhandler dette, om spørgsmålet om Tysklands optagelse i NATO skal lægges ud til folkets tilkendegivelse ved en folkeafstemning, inden vi træffer en afgørelse her. Hele spørgsmålet om folkeafstemning er blevet vanskeliggjort ved det kommunistiske misbrug. Man har jo set det af den måde, problemet har været lagt ud til befolkningen på. Foroven på de stemmesedler, som er indsendt her til Folketinget, stod der, at hvis folk var modstandere af Tysklands oprustning, skulle de skrive under på, at de var modstandere af Tysklands optagelse i NATO. Det vil sige, at man benytter problemet om oprustning, som Danmark ingen indflydelse har på, til at påvirke folks stilling til Tysklands optagelse i NATO. Dette har været med til at vildføre en stor del af befolkningen, og det har i høj grad været med til at vanskeliggøre gennemførelsen af en folkeafstemning. Jeg synes, det radikale venstre og kommunisterne har en meget stor del af ansvaret for, at folkeafstemningen sandsynligvis ikke kommer.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensens argument, at den erfaring, som regeringens medlemmer har, som det udenrigspolitiske nævns medlemmer har, og som det høje tings medlemmer har — denne erfaring og træning i udenrigspolitiske problemer er større end den, vælgerbefolkningen som helhed har. Jeg synes ikke, man helt kan afvise, at der er noget berettiget i de synspunkter, det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen fremfører, men, hvis man stiller problemet klart op og stiller spørgsmålet til vælgerne klart og ærligt, er det alligevel sådan, at vælgerne vil være i stand til at svare ja eller nej. Jeg indrømmer, at der knytter sig mange komplicerede sidevirkninger til udenrigspolitiske problemer; det er ofte ligninger med mange ubekendte, som kræver, at man er inde i både de historiske forudsætninger og de nuværende traktatmæssige problemer og en lang, lang

række andre ting. Men jeg tror alligevel, det er betydningsfuldt at have befolkningen med sig i sin udenrigspolitik.

Nu er der det, at folkeafstemningsinstituttet er et relativt nyt, relativt uprøvet institut, og at dansk udenrigspolitik også er relativt ny, og den danske befolkning har været afvænnede med at tænke udenrigspolitisk, praktisk talt siden 1864 og lige op til 1949. Dette, at den bestemmelse i grundloven, som åbner mulighed for folkeafstemning, f. eks. ikke omfatter skattelove, mener jeg forsåvidt er uheldigt, men der findes en lang række problemer, som er nemme at overskue, og som drejer sig om indre problemer af økonomisk eller social art. Selvom måske en folkeafstemning set fra politikerens synspunkt kan give et uønsket resultat, drejer det sig i disse tilfælde kun om økonomiske eller om sociale ulykker, men hvor det drejer sig om udenrigspolitiske problemer af meget stort format, er det problemer, som er livsfarlige, og som kan berøre et folks eksistens. Opstiller man spørgsmålet om Tysklands optagelse i NATO for vælgerne klart og ærligt, og om dette eventuelt skal gøres afhængigt af, at Tyskland tilkendegiver sit demokrati, som det har gjort det nu i den sidste tid, så mener jeg med de erfaringer, man har fra Gallupundersøgelser, at den højtærede stats- og udenrigsminister og den høje regering vil få et så overvældende flertal bag sig, at jeg tror, det vil støtte både Danmarks anseelse og Danmarks politik.

Der foreligger 3 forslag, som vi skal tage stilling til. Det ene forslag er den højtærede stats- og udenrigsministers forslag til folketingsbeslutning, som omfatter Danmarks godkendelse af Forbundsrepublikken Tysklands tiltrædelse af Den nordatlantiske Traktat. Her synes jeg problemet er stillet klart og præcist op. Det, vi skal tage stilling til, er Tysklands optagelse i NATO. Den 19. oktober 1954 fik regeringen Folketingets bemyndigelse til underskrivelse, og det, vi står overfor i dag, er den endelige ratificering.

[Viggo Starcke.]

Det andet forslag, vi skal tage stilling til, er det lovforslag, der er fremsat af det radikale venstre, nemlig forslag til lov om folkeafstemning om Danmarks tiltrædelse af konventionen om Vesttysklands genoprustning og optagelse i NATO. Man vil her se, at i modsætning til regeringens forslag, der kun omhandler Vesttysklands optagelse i NATO, omfatter det radikale forslag til lov om folkeafstemning to ting, nemlig både Tysklands genoprustning, som Danmark ingen indflydelse har på, og Tysklands optagelse i NATO, som Danmark har indflydelse på. Derved virker det radikale forslag vildledende og egner sig ikke til gennemførelse i den foreliggende form; men hvis man fremsatte et ændringsforslag til det radikale forslag, således at ordene vedrørende Vesttysklands genoprustning udgik både i titlen og i teksten, ville det blive et mere acceptabelt forslag, som jeg ville kunne give tilslutning. Jeg vil dog gerne spørge det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre), om det er tanken, at det udvalg, som foreslås nedsat, skal være et udvalg på 17 medlemmer, hvor kun de fire partier skal repræsenteres: de tre partier, der ikke ønsker en folkeafstemning, og det radikale parti, der ønsker en folkeafstemning, således at det radikale parti altså stemmetaktisk vil komme til at placere sig som det eneste parti, der er tilhænger af en folkeafstemning. Jeg vil gerne have dette problem afklaret.

Det tredje, vi skal tage stilling til, er det forslag til beslutning af folketingsbetænkningen angående foretagelse af folkeafstemning, som er fremsat af det ærede medlem hr. Oluf Pedersen. Efter teksten i dette forslag er det meningen, at folketingsbetænkningen skal beslutte at opfordre regeringen til at søge gennemført en folkeafstemning om Danmarks ratifikation af Parisaftalerne angående Tyskland. Da nu Parisaftalerne omfatter både Tysklands suverænitet, som vi ingen indflydelse har på, Tysklands oprustning, som vi heller ingen indflydelse har på, og Tysklands optagelse i NATO, som vi har indflydelse på, er det vigtigt at understrege, at det ærede medlem i sin skriftlige fremsættelse siger følgende:

„Med hensyn til den praktiske udformning af spørgsmålet går jeg ud fra, at det,

som befolkningen spørges om, er det samme som det, der skal forelægges folketingsbetænkningen til afgørelse.“

Da det nu er sådan, at den højtærede stats- og udenrigsminister har forelagt spørgsmålet om Vesttysklands optagelse i NATO i sit forslag til folketingsbetænkning, går jeg ud fra, at det ærede medlem hr. Oluf Pedersens forslag skal læses således, at det er en folkeafstemning om Tysklands optagelse i NATO, den høje regering skal foreslå — og i så tilfælde vil jeg anbefale at stemme for dette også.

Til slut skal jeg ganske kort resumere: når Vesttyskland skal opnå demokratiske rettigheder, må det også påtage sig demokratiske forpligtelser, og når Vesttyskland eventuelt lukkes indenfor i den vestlige demokratiske familie, får demokratiet i Tyskland vækstbetingelser, som det ikke vil kunne få på nogen anden måde. Hvis Tyskland skal vedblive at leve som en deklareret nation, som en nation, der er holdt udenfor det gode selskab i verden, kan man med sikkerhed forudsige, at der vil ske det samme som efter den forrige verdenskrig: at hadet og tanken om revanche og alle de onde følelser vil rejse sig — og i så tilfælde kan man med sikkerhed sige, at Tyskland vil blive en fare, og demokratiet vil gå til grunde dernede.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

I skrivelse af dags dato meddeler indenrigs- og boligministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om vaccination mod børnelammelse.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Indenrigs- og boligministeren (Kjærboel): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte forslag til lov om vaccination mod børnelammelse.

Med dette forslag tilsigtes det at tilvejebringe hjemmel til en fortsættelse af den vaccination mod børnelammelse af de 5 yngste klasser af skolebørn, som med særlig tilslutning fra finansudvalget vil blive iværksat allerede i denne måned på samtlige landets skoler.